

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 240

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40— franci

Telefon

pentru oraș și interurban
Nr. 750.

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Zrinyi Nrul 1/a.

INSERTIUNILE
se primesc la administra-
ția.

Multămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fl.

Manuscrisurile nu se in-
napoiază.

ROMÂNUL

Ce urîm noi

Ziarele ungurești șoviniste au o rubrică ce ne dedică la intervale aproape regulate, și în care pretind să ne dea gata, urmărind pas de pas activitatea noastră politică, economică și culturală. Cu apucături mai mult de spionaj și delatatione, îngrijitorii acelei rubrici amestecă relatări tendențioase cu pârre mincinoase, și din toate caută să scoată îndoită concluzie, ce numai într-o judecată de energumen se poate împăca, — precumcă noi, mai întâiu, n'am fi „apăsati”, și al doilea că dacă suntem apăsați, este fiindcă o merităm!...

Nota fundamentală pe care pornește cântecul e mereu aceeași: Cum pot avea naționalitățile obrășnicia să se plângă de *apăsare*, câtă vreme... ele organizează adunări populare, sau câtă vreme — acestea sunt dovezile cele mai noi — „banca românească „Ajutorul” din Șeica mare și-a sporit capitalul social la 200.000 de coroane, negustorii români proiectează întemeierea unei societăți comerciale românești pe acțiuni, faimoasa „Astra” își ține adunarea generală jubilară la Blaj și banca „Albina” din Sibiu a încheiat socotelile primei jumătăți ale acestui an cu un câștig curat de 257.636 de coroane... Iată tot atâtea dovezi, că departe de a fi *apăsate*, naționalitățile — admirați spirit de toleranță și liberalitate la hegemonii noștri! — sunt lăsate chiar... să trăiască, li-se tolerează până și... lupta pentru existență din propriile lor puteri și prin propria lor vrednicie!

Mai mult: un actor român care îndrăznește să dea o inofensivă reprezentare românească într'un centru românesc, nu e spânzurat, nu e măcar trimis la ocnă, — ci pur și simplu e amendat și svârțit peste graniță, măcar că e cetățean ungar! — Ce vreți mai multă libertate? Este tot ce ne pot oferi hegemonii noștri.

Mergând mai departe, au să ne bage de vină, ca mâine, că mai îndrăsnim să respirăm aerul acestei țări, aerul *maghiar* al patriei confiscate de *elita* fiilor ei, — elită ce ne-au hărăzit meleagurile aziatice. Auziți! să se plângă că sunt „*apăsati*”, niște oameni pe cari n'au isbutit în o mie de ani să-i sugrume, și cari nici astăzi încă, nu voiesc cu nici un preț să se lase să fie sugrumați!

Numai atunci hegemonii noștri, adulatorii și delatorii lor, ar recunoaște neamului nostru dreptul de a se plânge de *apăsare*, când... glasul i-ar fi cu desăvârșire înăbușit, ființa lui însuși fiind cu desăvârșire zdrobită, sfărâmată, culcată la pământ. Câtă vreme vom mai avea puterea de a scoate un strigăt de durere, de a mai da un semn de viață, — tot astfel ne vor striga călăii și calfele lor:

— Li vedeți? pot încă să vorbească, pot să geamă, — și se mai plâng, că sunt „*apăsati*!” Ce *calomniatori* nerușinați!

Căci ei au inventat și enormitatea aceasta: că un strigăt de durere, poate să fie o... calomnie! Tipă omul din gura șarpelui, și șarpele se plânge că — e *calomniat*... Dar încă atunci, când omul mai eutează chiar să se aperse, când își strânge

puterile, ca să-și mântuiască viața... Ați văzut! Atunci noi trebuie să zicem bogdaproste, că nu ni-se taie mâinile, ca să nu mai putem munci, limba ca să nu mai putem vorbi, — ci ni-se face *grația* să putem spori capitalul social al băncii „Ajutorul” din Șeica-mare la 200 de mii de coroane, nu se confiscă venitul curat al acționarilor băncii „Albina”, și ni-se permite să mai jertfim, din banii noștri, în afară de birurile pentru huzurul instituțiilor culturale ale concetățenilor noștri maghiari, și contribuiri de bunăvoie pentru sprijinirea de bine de rău a propriilor noastre năzuințe și trebuințe culturale...

Dar este o minciună chiar și aceasta! Nu ni-se permite, cu propriile noastre jertfe, jertfe suplimentare, să ne încropim instituțiile culturale-naționale, pe cari statul ar fi dator, să ni-le înființeze și să ni-le susțină ei, în schimbul sacrificiilor cu cari, la rândul nostru, îl susținem și noi pe dânsul. Și e vorba nu numai de o datorie *morală* ce ar reveni statului, o datorie firească, dela sine înțeleasă, — ci e vorba și de o datorie, ce i-se impune prin lege, — o lege până astăzi încă neabrogată, dar pe care hegemonii noștri de mult au tratat-o ca pe o zdreanță netrebnică, dând pildă cetățenilor de respectul legilor, și de încrederea ce pot avea în făgăduelile și în voturile legiuitorilor.

Și ne mai impută apoi hegemonii noștri și clientela lor de energumeni, că noi urîm țara aceasta, că urîm *Ungaria*! — Nu, țara n'o urîm noi, — dar urîm cu adevărat sistemul de oprimare ce domnește într'ansa. Țara n'o urîm și nu urîm po-

Din înțelepciunea englezilor

— Cugetări de John Ruskin —

III.

Presupune că un doctor, pe care ar trebui să-l crezi pe cuvânt, și-ar spune, că ai mai avea de trăit numai șapte zile. Și presupune că s'ar fi întâmplat în educația ta, ceea ce se întâmplă multora, și n'ai fi auzit nici odată de-o viață viitoare sau n'ai fi crezut, ceea ce auzi; prin urmare ai privi acest fapt al morții apropiate în toată simplitatea lui: nu te-ai teme de nici o pedeapsă pentru vre-un păcat pe care l-ai săvârșit mai înainte sau l-ai putea săvârși în zilele următoare și nici n'ai avea vre-o nădejde în răsplata virtuților trecute sau posibile încă; n'ai aștepta nici măcar să-ți rămână, la sfârșitul zilei a șaptea, o conștiință a urmărilor faptelor tale pentru aceia, pe cari i-ai iubit, nici conștiința sentimentelor pe cari vre-un vițnitor mai departe le-ar putea avea față de tine. Atunci, felul în care și-ai petrece aceste șapte zile ar fi măsura justă a moralității fiirei tale.

Știu că într'un asemenea caz, mulți și-ar petrece zilele, cât ar mai avea de trăit, tocmai așa cum ar trebui să le petreacă. Ei nici n'ar număra greșalele trecutului, nici n'ar plânge după bucuriile de rând ale momentului și nici nu s'ar jeli zadarnic de întunecimea viitorului. Dimpotrivă, printr'o activitate serioasă de fiecare clipă, ar îndeplini ceea ce le-ar fi cu putință în timpul dat, și-ar pune'n rândul afacerile, ar

îngriji în sfârșit de binele viitor și de mângâierea aceluia, pe cari îi iubesc și în amintirea cărora ar dori să rămână.

Cât de mult s'ar pierde cineva în conștiința slăbiciunii sale omeneste și ar rămâne în urmă de rușinea trecutului și desnădejdea puținelor lucruri, pe cari le-ar mai putea face în restul zilelor sale, sau de nemărginită durere a vieții înșelate, — ar depinde cu totul de gradul, în care firea cuiva s'a ticăloșit ori s'a întărit prin felul trecutei sale vieți. Totuși eu cred, că puțini n'ar trăi aceste zile din urmă mai bine ca toate celelalte.

Dacă — vom cerceta cu deamănuntul ero-nicele vieților, cari au slujit mai mult omenirii, vom găsi că — lucrurile cele mai bune s'au săvârșit astfel; ca — pentru spiritele cele mai limpe și pentru sufletele cele mai înalte — pentru adevărații copii ai Tatălui, cărui o mie de ani sunt cât o singură zi — sârmanii lor șaptezeci de ani sunt numai cât șapte zile. Faptul că umbra morții s'a depărtat de dânsii la o distanță nesigură, nu le răpește conștiința nemăjlocită a apropiării ei. De le-ar fi date câteva cercuri de lumină mai mult ori mai puțin, ei nu vor disprețui nesfârșirea celor ce rămân de știut peste știința lor și de făcut peste faptele lor. Zădărnicia scurtei lor slujbe îi împinge la o splendidă desnădejde și chiar dacă se dau odihnei și glasul oamenilor nu-i mai atinge, ei totuși mai lasă cinstea lor spre bucuria altora.

Cele mai bune lucruri s'au săvârșit astfel, de aceea s'au săvârșit eu inima întristată. Iar partea

cea mai mare a lucrului bun în lume se face sau din sentimentul curat, neturbat al datoriei sau — într'un caz și mai bun — este fapta voioasă și generoasă a omului convins, că stăpânul lumii va da 'n ceasul de seară ceea ce se cuvine lui.

Orice dreptate adevărată răsbună vițniul și răsplătește virtutea. Dar ea răsbună ceea ce s'a făcut, nu ceea ce ni-s'a făcut *nouă* — și prin aceasta se deosebește de răsbunarea personală. Ea este expresia națională a mâniei superioare și a recunoștinței superioare. Ea nu vrea să terorizeze, nici măcar să îndrepteze, ci să răsplătească. Ea este arta absolută a răsplătirii, care dă cinstea, unde se cuvine cinstea, rușinea, unde e locul rușinei, bucuria, unde-i rândul bucuriei și durerea, unde-i rândul durerii. Ea nu vrea să facă educație; pentru că oamenii sunt educați prin deprinderi sănătoase, nu prin răsplată și pedeapsă; ea nu vrea nici să prevină, pentru că ea se pronunță fără nici o considerație la urmări; numai de dragul dreptății, judecă și face dreptate un popor cinstit.

Ori câtă minte ar avea, este nebun omul, care nu cunoaște stăpân; omul, care și-a zis în inima lui: nu există Dumnezeu, nu există lege. Înțeleptul își cunoaște stăpânul. După înțelepciunea mai mare sau mai mică, el cunoaște pe stăpânii mai mari sau mai mici; dar totdeauna există o ființă mai mare decât el însuși, — o lege mai înaltă decât legea sa. O lege care tre-

porul, fiindcă știm mai bine ca oricine cât am folosi și unii și alții și cât de apărați am fi deopotrivă în existența noastră, trăind alături în pace, în armonie, în unire... Țara n'o putem urî, fiindcă este și a noastră, oricât s'ar sili unii din conecțătenii noștri să ne înstrăineze de dânsa. Poporul nu-l urim, fiindcă e amăgit și el, și e târit pe căi nenorocite și cari ar putea să-i fie fatale lui însuși... Cel mult putem să-l plângem.

Dar nu cumva hegemonii noștri vor fi pretinzând să ne prăpădim cu dragostea după dânsii?... Asta ar fi culmea. Dacă ne-ar cunoaște ceva mai bine, acești oameni, ar trebui să știe că, în comoara provr belor noastre, este și unul care zice: „Dragoste cu sila nu se poate“... E tocmai răspunsul potrivit imputării că noi urim pe amabilii noștri atentatori la viața noastră națională.

Ridică mâna asasină împotriva noastră, — caută și nu-și ascund, decât foarte transparent, intențiunea să ne desființeze ca națiune, și ne pretind — să-i iubim! Să-i iubim în schimbul libertății ce ne vor lăsa apoi, ca să trăim ca sclavi ai lor... Și noi, îndărătnici, nerecunoscători, nu primim oferta, nu primim tocmeala, ci continuăm să-i urim!

Ei bine, da, — îi urim. Urim pe acești cei mai răi dușmani nu numai ai neamului nostru, dar și ai Ungariei, a cărei viață și dezvoltare viitoare e condiționată strâns și neapărat de egala îndreptărire și adevărata frățietate dintre neamurile ce o alcătuiesc. Urim pe apostolii vrajbei dintre popoare, — urim pe grandomanii cari în orbirea egoismului lor criminal împing patria, și neamul propriu din care au eșit, pe căile peirii... Îi urim pe toți aceștia și toate instrumentele lor, pe toți șpionii și delatorii mincinoși, pe toți mișei și pe toți transfugii cari îi ajută în această a lor operă de orbire și de pierzare...

Aceasta este o ură sfântă, — și nădăduim că va fi și fecundă.

bucă căutăta, învățată, iubită, urmată. Dar spre a o descoperi, înțeleptul trebuie să înceapă mai întâi cu ascultarea. Ascultă, și poți avea speranță să găsești într-o zi, de cine este mai bine să ascuți.

În aceeași măsură cu care poți găsi ființe mai înalte ca tine, spre cari poți privi cu respect, — în aceeași măsură vei fi mai nobil și mai fericit. Dacă ai putea trăi întotdeauna printre arhangeli, ai fi mai fericit ca'n societatea oamenilor; dar chiar și'n societatea cavalerilor de admirat și-a damelor frumoase vei fi cu atât mai fericit, cu cât aceștia ar fi mai nobili și mai străluciți și cu cât tu ai putea cinsti mai mult virtutea lor. Dimpotrivă, dacă ai fi osândit să trăiești în mijlocul unei mulțimi stupide și rele, tu n'ai fi fericit în conștiința statornică a superiorității tale. Tot astfel, întreaga bucurie și putere a omenirii spre progres atârână de ceea ce s'a găsit vrednic de adorat, iar întreaga mizerie a omenirii începe cu obișnuința de a disprețui.

Ceeace știu eu — ceeace voi afla și tu, dacă vei munci cu credință — este că bucuria și puterea cea mai de seamă a vieții consistă în pietate; pietatea față de ceea ce este curat și luminos în tinerețea ta, față de ceea ce este adevărat și încercat în vrâsta altora, față de tot ceea ce este vrednic de iubit printre viețuitori, mare printre morți și minunat în puterile, cari n'au moarte.

Tr. de Ascanio.

Un „oficiu de informație“

de dr. Horia Petra-Petrescu

Cetitorii vor găsi în rândurile următoare descrierea unei instituții, care cred, că ar putea câștiga teren și la noi, cu timpul.

Este vorba de un „oficiu de informație“, introdus în orașele din Germania. Traducerea mea din analele societății „Dürerbund“ o să clarifice ceea ce vrea să zică acest „oficiu de informație“.

Îmi închipui, că mai cu seamă în România, ideea ar putea fi înfăptuită cu succes din partea „Ligei culturale“. La noi, în Ardeal, s'ar putea institui acest oficiu temporal, în apropierea serbătorilor celor mari — o săptămână, două, — în orașele unde sunt școli (Brașov, Blaj, Năsăud, etc.).

Domnii profesori, sunt sigur, ar da mână de ajutor părinților, spre pildă la cumpărarea cărților de valoare.

Ideia e bună și trebuie să prindă rădăcină.

În decursul anilor — sprijinită de „Asociațiune“ — ar putea ajunge la o instituție laterală a „Asociațiunii“, cu influență mare în viața noastră culturală.

Iată articolul:

„Interes mai general pot să aibă experiențele câștigate de noi cu oficiul de informație, înființat de un an de zile. De aceea raportăm despre el mai pe larg. Înainte de toate a trebuit să ne procurăm o odaie într-o parte frecventată a orașului, ca să poată fi cercetată cu ușurință, deci în mijlocul orașului, unde este viața comercială cea mai mare. Am închiriat pe un preț — relativ — mare un local din edificiul târgurilor celor mari. Deoarece oficiul nostru de informațiune este o întreprindere în folosul obștei, n'a întrelăsat consiliul orașului ocazia să ne dea întreg sprijinul său.

Fabrica de mobile Fr. Schn., reprezentanta „Atelierelor germane pentru industrie artistică“, (Deutsche Werkstätte für Handwerkskunst) ne-a pus la dispoziție o masă de scris, o altă masă, pupitre pentru cărți și câteva scaune. Mobilele acestea dau localului o înfățișare distinsă și plăcută și servesc totodată ca model pentru un aranjament potrivit de mobile. Toate celelalte obiecte mai mici și utensiliile de scris le-am cumpărat.

Treizeci de membri ai societății noastre, domni și doamne, au declarat că iau asupra lor sarcina de a servi în „oficiul de informație“. Am deschis oficiul în zilele de lucru, seara, dela 7 la 8 și jum., iar duminicile, dela 11 și jum. până la 12 și jumătate.

În ceasurile acestea obișnuiește să fie circulația mai mare și închiderea prăvăliilor, la 8 ore seara, dă posibilitatea și celor legați de oficiu să viziteze localul nostru. Experiența ne-a învățat că am ales timpul potrivit. Nu vrem la nici un caz să retăcem, că idealul unui astfel de local este un oficiu neîntrerupt, în decursul zilei întregi. Localul este închis întreaga ziua la serbătorile cele mari, în câte 8 zile pe timpul târgurilor celor două, mari, anuale și 4 săptămâni în decursul vacanțelor celor mari.

Serviciul benevol de informații s'a adevărit de salutar, în general. La zi 'ntâi a

a fiecărei luni se trimite o listă, pe care e însemnată distribuția de serviciu. Pentru fiecare zi e designat câte un suplinitor, la care are să se îndrepte cel din oficiu, dacă e constrâns să absenteze.

De o deosebită importanță ne pare influența personală a oficianului asupra aceluia, care vrea să culegă informațiuni. Doamnele și domnii noștri au o legătură intimă cu principiile societății „Dürerbund“, își vor da silința deci, să deslușească persoanele și în chestiuni afară de sfera răspunsurilor necesare. Colaborarea intimă pentru cauza noastră, cu o influență imediată, nu se poate substitui niciodată cu o persoană angajată anume.

O mare parte din întrebări a putut fi rezolvată cu graiu viu. Dacă nu e cu putință aceasta, e îndatorat oficianul zilei, să comunice mai departe întrebarea unuia din cei doi conducători.

Oficianului îi stă la dispoziție un registru, cu informații de adrese, etc. Asemenea se mai află și o mulțime de cataloage, de prețuri curente dela firme recunoscute, cari aduc servicii prețioase, împreună cu literatura cealaltă, mai cu seamă aceea a societății „Dürerbund“ și a revistei „Kunstwart“. Mai are datoria fiecare ofician să însemneze fiecare răspuns dat pe câte o fișă (șidulică) și să noteze într'un jurnal prezența sa și celelalte amănunte de notat.

La început se percepea pentru fiecare informațiune o mică taxă; fiindcă s'a adevărit însă procedeu acesta de nepractic și în stare să împiedece mersul bun al întreprinderii, am abandonat mai târziu acest procedeu. Frecvența a fost slabă la început, a crescut însă cu timpul, încât s'au putut constata vizitele a 200 de persoane.

Din întrebări s'au referit 66 proc. la industria artistică, 16 proc. la arhitectură, 10 proc. la literatură și 8 proc. la alte domenii. Întrebările cele mai numeroase se refereau la tablouri și rame bune, dar și la cumpărarea de cărți, jucării, ceramică, argintării și tipărituri am fost în poziția plăcută de a da informații.

Oficiul a fost luat în folosință de toate clasele sociale. S'au apropiat de noi muncitori, negustori, învățători, studenți, profesori și fabricanți. Mai cu seamă femeile au format un contingent mare. Ca să ridicăm numărul vizitatorilor, am tipărit și împărțit în societățile potrivite ale orașului o foaie voluntă, cu tiraj mare.

Un alt mijloc de a face cunoscut oficiul nostru de informație o să fie de aici înainte expoziții-mititele, cari o să poată fi vizitate de oricine, gratis. Am avut succese mulțumitoare cu o expoziție de artă de înfrumusețare a mormintelor, cu alta de vase de lut, cu o expoziție a întreprinderilor revistei „Kunstwart“ — cari ne dau îndemn să arătăm, pe rând, toate domeniile activității industriale-artistice.

Presa tipărește bucuros notițele și informațiile noastre și se îngrijește astfel, ca instituția noastră să ajungă la cunoștința publicului.

Suntem de părere, că instituirea oficiului nostru de informațiune este o încercare fericită, care merită să fie imitată și într'alte locuri. Am creat în urma lui un punct de atingere natural, împrejurul căruia se grupează viața societății“. („Dürer-Blatt“, 21 Clatt, aprilie, 1910.)

Ungurii din România. (Convorbire cu un negustor din București). Ungurii, de câteori vor să facă o diversiune favorabilă lor în opinia publică, fac comparații între situația românilor din Ungaria și a ungarilor din România.

Deși — după cum s'a arătat într-o serie foarte interesantă de articole, nici din punct de vedere istoric, nici din punct de vedere al stării actuale de fapt, aceste situațiuni nu se pot compara, totuși dacă asemănare se face ea nu poate fi decât în favoarea punctului nostru de vedere.

Ca să dovedesc aceasta voi cita numai două fapte caracteristice.

Primul: O convorbire particulară pe care am avut-o acum câteva luni cu un negustor ungar din capitală, negustor cărnia trebuie să-i tac numele, deoarece convorbirea a fost cu totul particulară.

Acest negustor trăiește de douăzeci de ani în București, lucrează cinstit și acum are o prăvălie chiar în centrul capitalei. L-am întrebat dacă este cetățean român:

— Nu, — mi-a răspuns el. Și nici nu vreau să fiu.

— De ce? — l-am întrebat mai departe. Vrei să te întorci iar în Ungaria?

— Ba nici decum. Ce să caut acolo? Mai bine ca aici n'am să pot trăi. Mușterii mei sunt aici, iar averea mea mușterii sunt.

— Atunci pentru ce nu vrei să devii cetățean? — i-am cerut să mă lămurească.

— Pentru că sunt foarte bine așa. Dacă aș fi cetățean, ar trebui să fac politică. Și politică nu vreau să fac. Vreau să fiu bine cu toată lumea. Când faci politică nu ești bine cu nimeni; toată lumea te bănuiește.

— Dar, oricum, altfel îți vor fi apărute interesele când ai fi cetățean.

— Deloc! V'asigur, că eu, ca cetățean ungar, sunt mai apărut la dv. decât un cetățean român. În România, atât de mult sunt menajați supușii străini, încât eu sunt sigur că nici guvernul român nu e în stare să aperse averea și starea civilă a unui român așa cum o apără legăția noastră pe a ungarilor.

Iată dar care e părerea ungarilor din România. — fiindcă în asemenea chestiuni a lor e mai importantă decât a evreilor șovinisti din Budapesta, — despre situația în care trăiesc ungarii din România.

Dar se va zice: foarte bine, aceasta e starea ungarilor cari sunt cetățeni unguri. Dar a celorlalți? Care este situația ciangăilor, stabiliți mai de demult în câteva sate din Moldova?

Care este situația lor s'a arătat în câteva articole precedente când s'a văzut că școlile lor sunt vizitate de inspectori din Budapesta, cari dau ordine independente de regulamentele școlare din România și când s'a demonstrat că copiii unguri învață după cărți tendențioase, tipărite la Budapesta, în neconformitate cu dispozițiile școlare ale statului român.

Azi ne vom mărgini numai să cităm un fapt tot atât de caracteristic ca și cel de mai sus.

În județul Roman, în vecinătatea Mirceștilor marelui bard național V. Alexandri, există un sat compus din ciangăi și români. Ciangăii sunt catolici, românii ortodoxi. Ciangăii au două biserici, românii una singură. — și aceea inclusă, din ordinul fostului episcop al Romanului, Gherasim Safirim. Cu toate cererile stăruitoare ale sătenilor de-a li-se deschide biserica, deoarece altfel vor fi nevoiți ortodoxii români să se ducă la biserica ciangăilor, fostul episcop a refuzat.

Dacă nu se vor lua măsuri grabnice, românii aceia se vor înstrăina de legea lor strămoșească.

...Iată sub ce regim de teroare și persecuție trăiesc... ungarii din România!

Francisc Kossuth despre sufragiul universal. Ieri o deputațiune din Czegléd s'a prezentat la Fr. Kossuth, deputatul cercului, ca acesta să prezinte Camerei rugarea lor în care urgitează sufragiul universal. Kossuth a primit deputațiunea, dar a ținut o vorbire, declarând fără încunjur, că el nu este aderentul sufragiului universal, pe care-l cer socialistii și naționalitățile. El voește să reformeze dreptul electoral, dar în așa fel, ca prin reformarea lui să nu primejduiască supremația ungurească.

Fr. Kossuth voește adecă ca naționalitățile să plătească dare de bani și sânge, dar în schimb să nu aibă drepturi. Cu alte cuvinte, el vrea să susțină jobăgia.

Insă Fr. Kossuth uită că curentul pentru libertate și drepturi a străbătut țara întreagă și, că lupta aceasta pentru drepturi nu o va putea împiedeca Kossuth cu toți mamelucii din partidul kossuthist.

Infrățire cu ungarii? În ziarul „Acțiunea” ce am primit azi la redacție cetim următoarele:

„Universul” continuând publicarea convorbirii cu mitropolitul Meșianu din Sibiu, are în numărul de azi o parte extrem de interesantă. Mitropolitul Meșianu, preconizează o politică de infrățire cu ungarii, singura care, după părerea I. P. S. Sale ar putea aduce foloase românilor.

Având această convingere, mitropolitul Meșianu găsește o vină a partidelor românești din Ungaria, cari în loc să tindă la aceeași politică de infrățire, agită șovinismul și fac astfel posibilă calomniile cum că politica românilor din Ungaria s'ar întrefine cu bani trimiși de guvernul românesc. I. P. S. Sa își exprimă părerea, că cel mai bun lucru ar fi ca să se lase pe seama clerului conducerea intereselor românilor din Ungaria.

Fără îndoială, că aceste extrem de interesante declarațiuni făcute de mitropolitul Meșianu ziarului „Universul”, vor provoca un răspuns din partea ziarelor de peste munți.

Greva din Anglia. După ultimele știri, greva a luat capăt, reprimind societățile pe toți lucrătorii dimiși. În timpul din urmă s'au întâmplat în mai multe localități ciocniri și tulburări, mai ales în Liverpool, dar acum se vestește pace și liniște din toate părțile. Asupra exceselor față de evrei, se comunică, că acestea s'au pus la cale de către comercianți și industriași din cauza concurenței mari a unor firme evreiești.

Prilejul tulburărilor din timpul grevei a fost binevenit pentru a-și răzbuna asupra lor. Comitetul muncitorilor a trimis la Londra o deputație la primministru și i-au comunicat de aproape desfășurarea evenimentelor din timpul din urmă și au acuzat societățile cu călcarea cuvântului dat.

Un schimb de telegrame între miniștri și societăți, a aplanat definitiv conflictul. Acum va avea de lucru numai comisia, care să judece pretenziunile din ambele părți.

Conflictul pentru Maroc. În vederea reluării tratativelor, guvernul francez a ținut consiliu mai multe zile, în cari s'au fixat mai deaproape condițiile Franței. Condițiile au fost cuprinse în scris și vor forma baza, pe care se vor continua tratativele. Cu acest act, Cambon a plecat la președintele Fallières pentru a-i raporta și acestuia. Acesta e primul caz, că guvernul francez a fixat în scris condițiile sale.

Dela aceste condiții nu-i este permis lui Cambon să se abată sub nici o împrejurare. Asupra amănunțelor acestor condiții nu se știe prea mult, decât aceea, că ar fi ținute într'un cerc atât de prevenitor și acceptabil, încât vor fi foarte ușor de primit pentru Germania. În urma acestora se sperază, că miercuri sau joi săptămâna viitoare conflictul va fi total înlăturat, dacă și Germania va fi pătrunsă de acelaș gând bun la formularea pretenziunilor ei față de Franța.

Cambon va pleca luni iarăș la Berlin.

Sărbătorirea lui Kossuth

Sedința Camerei

Budapesta, 25 august.

În cercurile deputaților se comentează foarte mult declarația de ieri a lui Francisc Kossuth, care declarația a avut și în sala de ședințe un ecou interesant.

Președintele a prezentat adecă o adresă dela Czegléd, dând cetire clauzulei alăturată de Kossuth prin care voește să restrângă foarte mult principiul sufragiului universal.

Iată clauzula lui Kossuth:

— Din datorie, ca deputat al orașului Czegléd, prezint rugarea, dar cu aceea observare, că eu sprijinesc numai un astfel de sufragiu universal, egal și secret, care asigură drepturile istorice ale națiunii ungurești alcătuitoare de stat și care dă intelectualilor influință suficientă.

După cetirea acestei clauzule partidul guvernamental a făcut ovații șgomotoase și a aplăudat foarte mult pe Francisc Kossuth. Kossuth cu un zimbet de fericire mulțumia partidului guvernamental pentru aceste ovații...

Opoziția a cerut, iar președintele a admis ținerea ședinței intime, în care G. Polónyi a vorbit despre opreliștea dreptului de colportaj al ziarului „A nap”.

Ștefan Grecianu și Ardeleni

D. Paul Grecianu publică în revista bucureșteană „Săptămâna politică și culturală” câteva pagini inedite ale decedatului său părinte Ștefan Grecianu, pagini de un îndoit interes, — atât din punct de vedere istoric, cât și din acela de a se putea vedea părerea unui boer adevărat și a unui însemnat istoric despre Ardeal și ardeleni.

Articolul tratează despre pribegirea în Ardeal a boerului român, logofătul dela Pitești, împreună cu soția sa Stana, fata lui Mircea Vodă Ciobanu. Asupra acestei pribegiri răposatul Ștefan Grecianu aduce mărturii niște documente ce i-au fost trimise de Ilustritatea Sa, d. Valentin Kis de Baczka-Madaras, Camerariu Maj. Sale Imp. și Reg. Apost. și din care reese arborele genealogic al Logofătului Ioan dela Pitești, precum și pribegia sa în Ardeal, la Cetea, unde își cumpărase o moșie spre a se refugia numai în vremuri de restricte, ceea ce e contrar părerii dlui Pușcariu, care în studiul său dă pe Logofătul Ioan nu ca pribeg, ci ca emigrat. Documentul dovedește că Logofătul Ioan dela Pitești se refugia la moșia sa din Ardeal ori de câte ori la domnia țării venia câte un Voivod cu care nu se împăca și revenea în țară, în diferite demnități, ori de câte ori îi convenea vre-un Voivod.

Așa de exemplu în timpul primei domnii a lui Mircea Ciobanul îl găsim pe Logofătul Ion ocupând rangul de mare Postelnic. După mazilirea acestuia și revenirea la domnie a lui Petrușcu Vodă cel Bun, Jupânul Ioan nu se mai găsește printre boerii divaniți. Tocmai la 1556 când revine în tron Mircea Ciobanu, vedem din nou pe Logofătul Ion mare Stolnic.

Din documentele ce menționează răposatul Ștefan Grecianu se poate forma convingerea despre zilele de grea cumpănă prin care a trecut Logofătul Ioan în decurs de 50 de ani aproape și cauza adevărată a pribegiei sale.

Aceste pagini inedite se termină cu o reflecție pe care suntem nevoiți să o dăm întocmai.

„Familile Bălintitt, Gál de Hilib, Valentin Kis de Baczka-Madaras și încă câte altele, ai căror nobili descendenți s'au continuat până în zilele noastre, când e vorba de stabilirea arborelui lor genealogic, nu numai că nu se sfîșie de a cerceta și a constata despre înruderile ce străbunii lor au avut cu diferite neamuri nobile curat românești, dar din contră le place să afirme că: prin acele neamuri (românești) sângele și moșia... au ajuns până la dânsii.

Acele familii nobile ale Ungariei, zic, pentru ce nu întrebunțază din acel sânge românesc măcar o picătură pentru a veni în ajutorul acelor cari și-au păstrat sângele întreg românesc și cari azi zac încătușați și sîgrumați sub trufia oarbă a șovinismului maghiar condus cu atâta înverșunare de către jidanii ucigători ai popoarelor.

Adevărații cavaleri unguri, nu sunt și nu-i credem în stare de a face atâtea neajunsuri obiditului popor român din Ardeal, și celelalte localități locuite de ei.

„Facă providența ca să se redeștepte picăturile de sânge românesc adormit în vinele lor de atâtea veacuri și să înțeleagă că vremurile de odinioară, când românii se încuscriu cu plăcere cu acei ce au adevărat se numeau nobili-unguri, nu se potrivește cu cele de astăzi. Să pună odată pentru totdeauna stavilă parveniților cari conduc în mare parte interesele și destinele Ungariei, căci contrariu, vor duce de răpă până chiar și existența regatului de sub coroana sfântului Ștefan și atunci puțința de îndreptare nu o vor mai găsi nici chiar adevărații nobili-unguri.”

Livius.

CORESPONDENȚE

DIN AUSTRIA

SCRISORI DIN VIENA

Pregătiri pentru sesiunea de toamnă a parlamentului. — Austria și Ungaria.

Viena, 22 august.

Presă din Austria discută mult deja de pe acum asupra evenimentelor, ce se vor întâmpla la toamnă, deși nu se știe încă nimic despre timpul convocării lui.

Afară de presă problemele parlamentului din sesiunea lui de toamnă sunt discutate și în adunări populare mai ales în Boemia cari se țin lanț și în timpul acesta de călduri tropicale. Cercurile boeme sunt preocupate în mai mare măsură de grijile pentru toamnă, căci dela ele atârnă, ca actualul guvernul să-și câștige o majoritate capabilă de muncă. Interesul lor viu se explică și prin împrejurarea, că cei mai mulți dintre deputați sunt noviți, cari acum sunt pentru prima oară în posesiunea unui mandat. De aici focul tineresc și dorul lor de muncă. Dureros însă, că prin însuflețirea goală nu este dată încă și garanția despre dreptatea judecării și criticei lor politice asupra situației.

De fapt în sânul acestor deputați atât de activi, nu se poate observa o direcție sigură și hotărâtă, care să grupeze în jurul său, dacă nu pe toți, cel puțin majoritatea lor. Și doar partidele sunt unite într'un club sau uniune.

În loc de o direcție sigură domnește cea mai mare divergență. Numai asupra unui singur punct convin deputații cehi, ea întregirea cabinetului Gautsch să se facă prin bărbați din partidul lor. De altă parte însă este un curent, care vrea să facă pendentă ținuta delegației cohe în reicherath dela desvoltarea raporturilor din dieta provincială din Boemia, iar altul, care pretinde mai întâiu restaurarea cabinetului, independent de evenimentele din dieta provincială. Partidul radical e de aceeași părere, numai cât aceștia merg cu un pas și mai departe. Ei sunt de credința, că cabinetul trebuie întregit cu cehi chiar și în cazul când aceștia nu sprijinesc guvernul, ci-i fac chiar opoziție.

În mijlocul atâtor păreri, e greu să afli direcția adevărată, poate numai în septembrie, când se vor începe din nou tratativele de împăcare din partea regentului din Boemia, prințul Thun. Tratativele acestea se vor începe pe baza unui program elaborat de către regent și care va fi prezentat și monarhului încă în timpul petrecerii sale la Ischl. Cu greu va convoca deci primministrul Gautsch parlamentul înainte de împăcare.

Poziția guvernului însă va fi cu toate acestea grea, abstrăgând chiar dela problema cehilor. Evenimentele săptămânei trecute ne îndreptătesc la prorocia asta.

Raportul imposibil dintre Austria și Ungaria a fost dovedit iarăși până la evidentă. Tratativele pentru importul de carne din Argentina au arătat, că este totuna, dacă în fruntea guvernului maghiar stă un Khuen Héderváry sau un cossuthist de cel mai incarnat.

Condițiile guvernului maghiar pentru admiterea importului de carne au fost atât de grele, încât seamănă cu acelea ce le obișnuiesc a le dicta generalii locuitorilor la ocuparea unei cetăți. Nu s'a putut ajunge la nici o înțelegere și un vapor cu carne sosit la Triest, a trebuit să-și descarce povara în alte state. Conflictul e ca și izbucnit. Evenimentul acesta va fi bun pentru acei puțini din Austria, cari au început în timpul din urmă să lucreze tot mai mult pentru o împăcare între maghiari și austriaci, desaprobând peste tot politica agresivă inaugurată de Lueger. Parlamentul dela toamnă va avea în față această mai nouă situație și va trebui să ia o poziție cât mai energică contra guvernului maghiar.

Austriacus.

DIN FRANȚA

SCRISORI DIN PARIS

Abatele Rousselot — Cuvinte străine în vorbirea franceză — Literatura română în limba franceză — Streinii de vară în Paris — Căldura Parisului — Sufler stingher

Astăzi și-a terminat la „Alliance Française”, clasicele-i cinci lecțiuni de fonetică experimentală Abatele Rousselot.

Câți români, veniți la Paris în lunile de vacanță de 18 ani încoace, nu vor fi ascultat pe bătrânul abate și câți dintre ei vor fi rămas cu vre-un cât de mic folos de pe urma învățăturilor lui!

În haina lui lungă, neagră, apărea întotdeauna cu zece minute înainte de opt dimineața să-și aranjeze aparatele pe catedră. Zâmbia celor ce se grăbiseră să vie la curs și reapărea la ora precisă în fața sălei pline de auditor. Bătrân, albit, tot mai păstra în ochi și în voce puterea maturității.

Pronunța limpede, dădea nuanțele limbei, făcea experiențe cu aparatele, se cobora în sală, pune și pe „ses grands enfants” să repete experiențele și respira de bucurie, când ne dădea ultimele sfaturi:

— Toate limbile sunt frumoase, domnilor; sunt urite numai cele ce-s rău vorbite...

Abatele Rousselot este dintre puținii, cari se ocupă la Paris cu studiile de fonetică experimentală, are un laborator, o revistă, *Revue de phonétique*, și mai multe publicațiuni în acelaș sens. E tare revoltat în contra foneticienilor de ocazie, cari dispun, prin cărțile lor, de sunetele limbei franceze după bunul lor plac, fără să fi observat în realitate partea organică a fiecărui sunet. Insistă mai mult asupra chestiunii, că în sunete nu e vorba de lungime sau de scurtime, ci de timbru.

Variațiunile timbrului și timpul sunt elementele, cari prin combinarea lor produc armonia limbei. Ne-a și recomandat pentru pătrunderea chestiunii un curs de... *gramofonie*.

Într'un ziar francez, la rubrica faptelor de actualitate, un scriitor se revoltă în contra obiceiului, des dela o vreme încoace, de a se introduce cuvinte engleze pentru noțiuni, cari au denumiri corespunzătoare în limba franceză. De pildă, în sporturi — notul etc. — se întrebuintează termeni străini.

Scriitorul nostru conchide:

„În secolul al 18-lea, Europa ne împrumuta limba, fiindcă noi eram cei mai tari. Să fie astăzi contrarul? Și trebuie să vedem încă un semn de decădere și prin acoastă invaziune de cuvinte străine?”

Iar la urmă de tot sfătuiește:

„Să ne apărăm, să ne păzim cu gelozie limba părinților noștri: e cel mai prețios patrimoniu. Și fiindcă e vorba de cultură franceză, să ne străduim a vorbi bine ușoara și frumoasa limbă franceză din Franța.”

Ei! S'a speriat francezul de 2—3 cuvinte introduse într'o chestiune de sport... Spiritul de mândrie pentru frumoasa lui limbă e de aplaudat. Ce ar zice el, să știe, că în plaiurile bogate din șesul Dunării interioare, într'o țară înzestrată de Dumnezeu cu o armonioasă vorbire, aproape jumătate din știutorii de carte și-au și uitat limba lor maternă, adoptând pe deaîntregul o limbă străină..

Mi-a trimis cineva — numele nu prea îi este românesc — o traducere în franțuzește a lui „Hagi Tudose” de Delavrancea. Traducerea se prezintă în condițiuni bune ca limbă și ca formă și e evident, că pentru cine s'ar învrednici s'o citească e o lumină în folosul cunoașterii literaturii noastre.

Se promite în față câteva volume următoare în acelaș senz, dintre cari semnalăm: „Les Conteurs roumains Bratesco-Voinești—I. L. Caragiale—Crasesco—Delavrancea—Slavici—Sadoveanu—Al. Vlahoutza” și „Légendes aïeulos — folklore roumain”.

Vara când parizienii se retrag în dumbrăvi răcoroase, la plaje sau trec granița spre vecinic atrăgătoare Elveția, streinii din diferite țări se îndreaptă spre Parisul, visat de fiecare cine știe câți ani din viață. De obicei streinii de vară ai Parisului sunt tineri studiosi, cari profită de lu-

nile de vacanță, ca să se inițieze în primele lucruri trebuincioase în marele oraș. Și mai întâi limba...

Vara, în Paris se țin cursuri de vară la *Alliance Française*, o societate pentru propagarea limbii franceze în colonii și în străinătate. Pe listele așigurate la intrarea acestei societăți (Bd. St. Germain), oricine poate vedea numărul și naționalitățile auditorilor. Nu se poate ceva mai complex și mai interesant. Citez într'adins naționalitățile cari au reprezentanți printre auditorii acestor cursuri de vară:

Ruși, germani, americani, englezi australieni, gali, scoțieni, italieni, armeni, austrieci, unguri, polonezi, finlandezi, cehi, luxemburgieni, olandezi, sârbi, lituani, elvețieni, români, bulgari, norvegieni, suedezi, danezi.

Sunt cinci români, dintre cari două române...

O căldură surprinzător de neobișnuită stăpânește temperatura Parisului de o lună și jumătate. Ajungând, la umbră, până la 37 grade și mai mult, toată lumea se vaită de această calamitate, cu care n'au avut de a face de zeci de ani. Dealtfel parizienii se mai mângâie cu ideea, că în fiecare zi știrile din Anglia și mai ales din Berlin dau date de o ridicare de temperatură și mai accentuată în acele localități.

Incendii mai numeroase ca de obicei, cazuri de insolațiune zilnice, râuri cari nu mai există decât cu numele, toată apa lor fiind secată, iată ce se întâmplă în departamentul Parisului și în Franța.

În oraș n'au mai rămas decât oamenii ale căror afaceri nu le îngăduie să se depărteze o zi de casele lor, dar și aceștia în zilele libere se grămădesc cu duimul în sutele de trenuri ce îi duc spre mare sau „aux environs”.

O, împrejurimile... E în sud-vestul Parisului un sector de o bogăție și de o varietate neauzită, cu văi al căror pitoresc egalează poezia și farmecul răcoroaselor sate ospitaliere, liniștite, dominate de clopotul vre-unei vechi bisericuțe. O călătorie de mai puțin de 15 kilometri îți dă prilejul să te sature de senzațiunile cele mai felurite, și îți îngăduie să sorbi toate darurile naturii, toate răpirile imaginațiunii.

Mă plimbam duminica trecută într'unul din orașele din jurul Parisului. O lume imensă de uvrieri petreceau în nenumărate chipuri. Întâmplarea făcu să întâlnesc la Sceaux-Robinson pe un român, un vechiu prieten din țară, care se retrăsese aici pentru pregătirea unei teze de doctorat. Fire susceptibilă, cu oare-care parte de poezie, prietenul meu a avut mult să sufere de depărtarea lui. În Paris ca și în această localitate franceză, a trebuit — îmi spunea dânsul — mult să lupte cu sine ca să se deprindă cu această viață nouă. Vorbia cu patimă de orașelul lui din țară, suspina la amoriarea părinților săi, se îndrăgostise de ideea întoarcerii în țară. L-am întrebat dacă n'a putut face și el, ca atâți tineri ce vin la Paris, să-și găsească o prietenă pentru conversațiune și plimbare, în orele de recreare. Atunci m'a privit lung și supărat, mi-a scos o fotografie dintr'un sertar — era un chip de fată — și mi-a zis: — Gândul la ea nu mă lasă. Dacă am reușit să-mi înfrânez pornirile, e că am mereu în sufler înălțătoarea simțire pentru ea. Vezi, sunt singur, lucrez câteodată călcând cu răutate peste durerile inimii și rămân altădată cu ochii duși, par'caș vrea să pătrund zarea până în țara cu pajști de verdeață, în mijlocul cărora se zărește alb satul meu. Acolo părinții mei mă vor fi așteptând cu nerăbdare să vin învățat din străinătate și buna prietenă își va fi ștergând lacrimile de dorul la mine. Ei, dragă prietene, termină dânsul, să te ferești de boala nostalgiei...

Vasile V. Haneș.

DIN ROMANIA

SCRISORI DIN BUCUREȘTI

Căldurile în București. — Presa din România și serbările din Blaj.

București 11 august st. v. — În sfârșit, au sosit căldurile mari și la noi. Credeam că anul acesta vom fi scutiți de băile gratuite de aer fierbinte pe care de obicei luna iulie le oferă Bucureș-

tenilor și tuturor românilor dela câmp, cu o generozitate vrednică de o cauză mai nobilă. Și-avem tot dreptul să bănuim aceasta de oarece în timpul lunei iulie am avut o temperatură atât de răcoasă în cât se părea că munții Carpați se stabiliseră pentru timpul verei în apropierea Bucureștilor.

Și adică, de ce ne-am fi închipuit așa ceva? O vorbă veche spune: Dacă nu vine muntele la Mohamet, se duce Mohamet la munte. Ca buni creștini ce suntem, noi puteam să năntoarcem această vorbă și să zicem: Dacă nu se duc bucureștenii la munte, să vie muntele la bucureșteni.

Și-ar fi fost foarte plăcut dacă s'ar fi întâmplat așa ceva. Din nefericire însă, Bucureștii tot numai cu... Muntele de pietate a rămas. La urmărirea și acesta un munte care produce adesea destule răcori acelor care nu-și pot plăti la vreme datorită făcute pe amanet. Pe toți bucureștenii însă nu-i poate răcori acest singur munte, cu toate succursalele lui, mai cu seamă din cauza directorului lui, d. Diaconovici, a cărui amabilitate întâmpină cu prea multă căldură pe aceia cari au afaceri la această instituție.

Prin urmare, căldurile caniculare cari au bântuit sau, mai propriu zis, cari au pârlit apusul și centrul Europei în vremea din urmă, au început să bată, cu degetele lor de jeric și la porțile orientului. Iar noi românii, cari suntem un popor foarte ospitalier, mai ales când e vorba să primim în mod cordial pe niște dușmani sau oaspeți cari ne vor rău, le-am deschis bucuria ușa și le-am întâmpinat cu răcoritoare pline de gheață și cu toate răcoriturile cari pot răcori biata fire omenească. Așa dar, căldurile sunt la noi în gazdă acum.

Pe ziua de ieri, entuziasmul lor a atins cea mai înaltă culme de expansiune. La institutul meteorologic, termometrul a arătat 38 de grade, iar în oraș la ora 2 după amiază căldura a fost de 42 de grade.

Cum s'au schimbat vremurile! Pe timpul lui Labiche, căldura cea mai excepțională era la 29 de grade. Dovadă, comedia cu același titlu a spiritului dramaturg francez. Și azi avem 38 și 42 de grade. Ei, nu! Mania de a progresa a ajuns azi de nesuferit, — cu atât mai de nesuferit cu cât au început să progredze căldurile și să stea pe loc oamenii! Vorba e: ce ne facem dacă acest progres va continua? La ce culmi de călduri vom mai ajunge?

Și când mă gândesc că savanții prorocesc că soarele e în stângere. O fi. Eu văd însă, că cu cât se stinge mai tare, cu atât frige mai rău.

De ce nu se întâmplă tot așa și cu focul din sobă?! Ce bine ar trăi în cazul acesta țărani! Mai bine chiar de cât bogății, de-oarece cenușa lor stânsă din vatră ar fi totdeauna mai fierbinte decât jăraticul și lemnul cuprins de flacără al boerului.

Dar, ceea ce e permis sfântului soare, nu se poate îngădui unui simplu și meschin foc de sobă. Prin urmare, să ne resemnăm!

*

Presa dela noi fără deosebire de culoare politică sau convingeri sociale, s'a ocupat și se ocupă în mod foarte călduros de serbările ce vor avea loc la Blaj. Articole inimoase au apărut în *Minerva*, *Viitorul*, *Seara*, *Epoca*, *Universul*, *Conservatorul*, etc. îndemnând publicul din România să ia parte în număr cât mai mare la aceste serbări cari vor culmina prin sborul lui Vlaicu pe deasupra Câmpiei libertății.

Foarte multe ziare vor trimite corespondenți speciali, redactori de frunte ca să le reprezinte la aceste serbări. Până acum s'a hotărât să plece la Blaj redactorii dela următoarele gazete: *Minerva*, *Viitorul*, *L'Independance Roumaine*, *Voința Națională*, *Seara*, *Adevărul*, *Universul* și *Dimineața*.

Se crede că la aceste serbări, printre alți oaspeți din România, va asista și d. Gr. Cantacuzino.

Bucureșteanul.

DIN ȚARĂ

Sfințirea bisericii române și manifestațiile culturale din Lăpușul-unguresc

Ziua de 6 august st. n. ziua sfințirii bisericii gr. cat. din Lăpuș — a fost pentru lăpușeni o zi măreață, un praznic al bucuriei și îndestulării unui ținut întreg, care grație spiritului de jertfă al Magnificenței Sale d-lui prepozit capitular din Gherla, Ion Georgiu și al poporului credincios a putut să termine zidirea unui lăcaș falnic, demn de dragostea și credința poporului nostru față de biserică și legea strămoșească.

Pentru reușita festivităților împreunate cu acest act sfânt, comitetul organizator de cu bună vreme a făcut toate pregătirile posibile, ca să se serbeze cu vrednicia cuvenită acest eveniment important în viața religioasă-culturală a poporului nostru din aceste părți.

Pe străzile și piața Lăpușului cu zile înainte era o viață veselă românească. Tinerimea noastră își făcuse apariția; crainicii veseli ai artei și doinei românești, prin probele regulate ce le țineau înveseliră sufletele puștinilor românași, din localitate!

Toată lumea aștepta cu zor ziua mare al praznicului de duminică (6 august st. n.)

Și fiindcă deviza era, ca în Lăpușul-unguresc, în fața covârșitoarei mulțimi streine, să ne afirmăm cu demnitate, comitetul serbărilor s'a îngrijit, ca să aibă de patronesă al festivităților pe Ilustra doamnă a președintelui clubului român parlamentar, d-na Eleftera dr. Mihali.

Stimata și de toți iubita noastră patronesă încă de sâmbătă (5 aug.) a sosit la Lăpuș, însoțită de stimatul său soț d. deputat dr. Mihali. — La apariția celor patru cai zburdalnici, ce ne aducea veselia și dragălașia întrupată a celei mai falnice române, tinerimea și teologii Gherlei, erau cuprinși de un adevărat extaz de bucurie și fericire! Înalta prezență a acestor distinși oaspeți a fost cheuzășia sigură a reușitei serbărilor noastre.

Sâmbătă, în 5 august, la orele 4 după amiază, a fost primit cu banderiu de călăreți și un lung șir de trăsuri, Rvdissimul domn canonic dr. Oct. Domide, care avea să îndeplinească actul consacării bisericii.

La poarta de triumf ce i-s'a ridicat la intrarea în comună, în numele parohienilor l-a salutată de bun sosit d. avocat dr. Ion P. Oltean, iar la biserică înaintea unei admirabile porți triumfale, a fost binevenit în prezența unui enorm public, de domnul Vasile Muste, protopopul Lăpușului, care cu mult regret constată, că fiind împiedecat de boală, lipsește din mijlocul nostru acel bărbat providențial și iubit, care cu dragă inimă și cu marimozitate fără pereche, prin jertfe mari ce a adus, singur are meritul de a putea să ne închinăm azi lui Dumnezeu într'un lăcaș așa de pompos și măreț.

Îi răspunde mișcat d. canonic dr. Domide, rugând pe bunul D-zeu să redea sănătatea Magnificenței Sale dlui prepozit capitular *Ioan Georgiu* a cărui inimă e concrescută cu interesele culturale și religioase-naționale ale poporului românesc din întreaga dieceză gherlană, în special însă a poporului său iubit din cercul Lăpușului-românesc.

Dlul prepozit Georgiu i-s'a făcut frumoase ovații de simpatie din partea întregului public adunat!

Seara la 8 ore s'a ținut conform programei seara de cunoștință. La cele dintâiu acorduri ale muzicii lui Marton din Bistrița, sala otelului *Wur-scher* era tixită de lume elegantă. Ne-am petrecut admirabil. O animație veselă a domnit în societatea întreagă până noaptea târziu!

Duminică dimineața la orele 8, s'a ținut utrenia în biserică cea veche, iar la 9 ore s'a început actul seara al sfințirii nou edificății bisericii.

O lume imensă, — cam vre-o 4000 oameni — mișună în piața largă a Lăpușului. Biserica era tixită, așa încât era cu neputință a străbate în interiorul ei. Serviciul divin l-au îndeplinit vre-o 18 preoți sub pontificarea Rvdissimului d. dr. Oct. Domide. Cântările liturgice le-au susținut, cu multă duioșie și artă corul teologilor gherlani, sub conducerea măiastră a dlui Ion Cheresteș, teol. abs. Rar i-se dă prilejul cuiva să asculte un serviciu divin mai maiestros ca acesta. În deosebi d. canonic dr. Oct. Domide, la noi poate că și-a rostit cea mai clasică și cea mai frumoasă predică din

câte a ținut d-sa cu astfel de ocazii; graiul dulce, limbajul admirabil popular care-l mănuește cu atâta maiestrie d. canonic Domide, a făcut impresii zguduitoare asupra imensei mulțimi a credincioșilor noștri. Aceasta predică a fost cum înmăzait a spus-o părintele Mustediu Coroieni, în toastul său dela banchet — un adevărat triumf al oratoriei sacre românești.

Serviciul divin s'a sfârșit abia după orele 12 din zi.

Conform programului, la 1 oră d. a. a urmat banchetul în sala cea mare a otelului Genta. Publicul inteligent a fost foarte mult, a lipsit total țărâna, ori barem un reprezentant ori doi al ei! Fruntea mesei era ocupată de Rvdissimul d. dr. Domide și de patronesa serbărilor Magnifica doamnă Eleftera dr. Mihali.

În decursul banchetului s'au rostit frumoase toaste dintre cari remarc pe cel al dlui canonic dr. Domide, apoi pe cel al dlui dr. Mihali, care și-a ridicat paharul pentru cei doi stâlpi ai diecezei de Gherla, prepozitul capitular Georgiu și canonicul dr. Domide.

Pentru d. și dna Mihali a tosetat d. avocat dr. Ion I. Olteanu, care în numele comitetului organizator al serbărilor mulțumește distincțiilor oaspeți pentru deosebita onoare și atențiune ce arată față de manifestațiile de viață a poporului românesc din cercul Lăpușului. Dnei și dlui Mihali i-s'a făcut frumoase ovații de simpatie.

Banchetul — cam scump — s'a sfârșit la orele 4 d. a.

Seara la 8 și jumătate s'a început concertul și producțiunea teatrală, ce a organizat-o comitetul filial Lăpușul-Unguresc, al fondului de teatru român.

Deja la orele 7 și jumătate, publicul luase aproape cu asalt sala spațioasă a hotelului „Genta” așa încât comitetul aranjator numai cu mare greutate a putut disloca oaspeții.

Punctul prim din program l-au avut harnicii teologi gherlani. Concertul s'a deschis prin bucata: „Seara” — de Abt. — O precizitate severă, o consonanță admirabilă a vocilor eminente caracterizează corul condus de d. *Ioan Cheresteș*. Publicul la sfârșitul piesei a erupt în frenetice aplauze la adresa d-lui Cheresteș și a simpaticilor săi coriști! Îndeosebi bucata: „Doina” de Costescu, a plăcut foarte mult publicului, asupra căruia a făcut mare impresie doina românească!

Ne-am delectat mult în baritonul plăcut și puternic al d-lui teolog Nemeș, care cu acest prilej s'a dovedit de un cântăreț de forță și un talent prețios.

Ce păcat, că acest tânăr nu urmează a-și perfecționa vocea la un conservator! Câte talente adevărate de a noastre sunt nevoite de a se îngropa într-o carieră nepotrivită darului ce le-a hărăzit dumnezeiasca natură! Din parte-mi recomand d-lui Nemeș, să recurgă la societatea fondului nostru de teatru, pentru acordarea vre-unui burse.

Fondul nostru teatral ar face o admirabilă achiziție prin d. Nemeș, dacă l-ar avea printre burserii societății!

Nu pot să nu amintesc apoi tenorul plăcut al d-lui teolog Modi. O voce dulce și în același timp puternică, care cu puțină școală, ar face un perfect cântăreț din d. Modi.

Peste tot un cor așa disciplinat, care dispune din belșug de voci așa admirabile și un conducător așa de agil cum e d. Ioan Cheresteș, face multă cinste seminarului din Gherla!

Conducătorii acestui seminar, ar trebui să se îngrijească, ca acest cor să fie susținut cu pretul celor mai mari jertfe, fiindcă concertele ce le-ar da teologii noștri — acești harnici și neobosiți pioneri ai culturii românești — ar face neprețuite servicii întru redăstarea unor ținuturi întregi românești! Doina tinerilor noștri ar zgudui cele mai amărâte inimi și ar readuce la sentimente mai bune pe mulți răătăciți!

Onoare deci acestor tineri, cari din indemn propriu cultivă atât de frumos și în mod așa de ideal cântările noastre românești.

Piesa „Cinel-cinel” de Alexandri, a fost predată cu o precizitate cu adevăr uimitoare. Tinerii diletanți și diletanți s'au achitat perfect de rolurile ce le-au avut. D-soarele atât în mimică, cât și în mișcări, apoi în eleganță rară a limbajului românesc, au trecut mult prestațiunile unor simpli diletanți!

Frumoasele costume românești le-a prins așa

de frumos, de-ți era mai mare dragul să privești ansamblul elegant ce-l prezentau.

Dragălașele diletante: *Elenuța Muste, Cornelia Pop, Mărioara Duma și Mărioara Muste*, au fost în seara aceea obiectul celor mai furtunoase și sincere aplauze a întregului public azistent. Număroșii străini, nu știau ce să admire mai mult frumuseța limbii și a portului românesc, ori dragălașia fără seamăn a româncuțelor noastre, cari cu o precizitate rară și mișcări elegante au jucat așa de frumos „Hora” noastră strămoșească!

Rolurile au fost interpretate foarte fidel. Trudălor de două săptămâni a fost răsplătită prin patru buchete frumoase de trandafiri și aplauze nefârșite!

Regizorul piesei poate fi îndestulit de frumoasele prestațiuni ale diletanților săi!!

Comitetul organizator a serbărilor a prezentat prin d. avocat dr. Olteanu, ca semn al stimei și recunoștinței față de Ilustra patronească, un admirabil buchet de flori vii doamnei Eleftera dr. Mihali.

Țin să remarc aici monologul „Proscara unei zile mari” predat de d-șoara Mărioara Muste. Dragălașa și ușurința precisă, modul vioi de predare, limbajul elegant al d-șoarei face multă cinste școlii noastre românești! A plăcut foarte mult publicului, care a aplaudat-o cu frenezie.

D-nii Octavian Medan și Ionel Pop au făcut mult haz cu „surdenea” lor. Rolurile de: Graur și Șandru au fost predate perfect și cu multă pricepere.

Terminându-se concertul s'a început jocul prin frumoasa Someșana. Jocul l-a deschis d-na patronasă și d. dr. Muste, cari au fost urmați de 140 perechi dansatoare!

Țin să observ aici, că cu toate că comitetul organizator, a declarat de toaletă de gală, costumul românesc, abia vre-o câteva damicele, ne-au făcut cinstea de a se prezenta în admirabilul port românesc. Am observat cu toate acestea costume admirabile românești, în special cel purtat de d-na dr. Barbul — Deș, d-na Barbuloviciu, Bogșă-română, d-na Medan C. Mănaștur; d-șoarele Mărioara și Elenuța Muste — Lăpuș, Mărioara Duma — Lăpuș, Cornelia Pop — Cernesti, și altele vre-o câteva pe purtătoarele cărora nu mi-a succes să le știu după nume, în colosala aglomerație ce a fost. Cer scuze!

S'a dansat mult și vesel! O animație și dispoziție rară a domnit până în albele zori! Muzica minunată ce a acvirat-o comitetul aranjator a ridicat treptat veselia!

Am avut deosebita onoare de a avea oaspeți distinși din depărtări mai mari, așa: familia Barbuloviciu Bogșă (Sălagiu) familia Gitta, Șiria (Arad) dr. Nyilvan, Șomcuta, dr. Kerekes, dr. Mezei — Deș, dr. Gitta — Arad, fam. Orian — Zălau, fam. Demeter, Sălagiu, fam. Mureșan Săcăloșoni, fam. Nemeș — Cluj, și alți mulți a căror nume le-am scăpat!

Ne-am depărtat dimineața târziu, cu cele mai frumoase impresii, în dulcea nădejde, că la anul să avem fericirea de a saluta în mijlocul nostru pe iubitul nostru — Bănuț!

Nițu.

DIN BIHOR

„Lyra” reuniune de cântări și muzică în Beinș

Beinș, 22 august.

Scurt, statutele reuniunii de cântări și muzică „Lyra” din Beinș, — s'au aprobat. Abia câteva săptămâni în urmă s'a înfiripat o instituțiune culturală măreață și de o deosebită importanță pentru noi: librăria și institutul tipografic „Doina” și iată azi sunt iarăș în poziția plăcută de a vesti publicului românesc o veste bună.

Beinșenii ăștia-ș copii grozayi — vor exalta cetitorii — progresează în tempo de excelsior. Da, cu nespuse satisfacție sufletească trebuie să constat, că beinșenii muncesc din greu pentru conservarea limbii noastre sonore, frumoase, ca nici una alta; că intelectualii noștri au înțeles glasul vremilor nouă și sunt pătrunși de idealismul cel mai curat, depunând cele mai mari eforturi pentru câștigarea drepturilor noastre inalienabile.

„Lyra” — când scriu acest cuvânt inima

mi se umple de o bucurie negrăită și mă năpădesc amintirile înălțătoare de suflet, a unor necontenite lupte întărite. Numele acesta melodos ca însă însemnarea lui mă străbate din creștet până în glezne de flori triumfului și din toate fibrele ființei mele îmi răsună o melodie plină de mândrie, de armonie, și în extazul acestei învingeri aș vrea să buciun peste lume: *am invins*. „Lyra” e rezultatul unei neobosite lucrări a câtorva oameni preocupați de binele obștesc. Și numai acela va putea înțelege nemărginita mea bucurie, acărui luptă întezită măcar odată a fost încoronată de succes, numai acela va ști aprecia extazul ce mă absoarbe în aceste momente înălțătoare, care și el a înfruntat vreodată urgia dușmanului îndârjit, delăturând obstacole neînchipte.

Nici nu așa de mult singur corul a fost acel mijloc, care ne-a încheșat pe noi beinșenii într-o societate adevărat românească. Cu vre-o cinci ani înainte cercam să înființăm o reuniune de cântări, dar n'am izbutit să obținem aprobarea statutelor. Perseveranți în acțiunea noastră după nereușita acestei încercări, am înființat la insistența zelosului profesor I. Bușita, o reuniune de cântări sub scutul desp. Beinș al „Astrei”. O pagină tristă e asta în istoria dezvoltării noastre, se leagă de ea atâtea suferințe îndurate de către administrația ungurească. Insă ce să reimprospătăm aceste momente, doar e îndeobște cunoscută goana mișelească împotriva prof. I. Bușita, care ne-a făcut cinste la expoziție în arenele romane. E destul să fixăm că am rămas iarăș fără reuniune și fără statute.

Generoasa administrație însă nu s'a mulțumit cu atâtea. A pornit o campanie de extirpare împotriva doinelor noastre dulci.

Cu o ocaziune, când câțiva diletanți pregăteau o piesă teatrală și cântări pentru un concert ce vroiau să-l aranjeze în ziua adunării generale a „Astrei”, pretorele refuzase concesiunea pentru concert și ca adaus a pornit o strâșnică anchetă în contra diletanților, acuzându-i că au reinviat — fără statute — reuniunea desființată odată. Cunoscând dragostea acestor nobili domni, față de orice mișcare românească — firește nici că ne puteam aștepta la altceva decât la — *pedeapsă*. Ne-a pedepsit.

Câtă răutate, Doamne!

Câteva conveniri ocazionale răzlete să le califici de „societate fără statute aprobate”.

Am dat recurs în contra sentinței la comitat, la ministrul afacerilor interne, mai mult pentru mântuirea principiului — tot iazadar.

Pe lângă o așa activitate prea discrețională a administrației, ce se manifestă în sentința adusă contra diletanților noștri, ești silit să accepți principiul savanților sociologi despre nihilismul administrației: „sfera de activitate a administrației să se restrângă la cercuri cât se poate de mici, ca să nu se oprime libertatea individuală prin aceea, că statul dispune și regulează toate direcțiunile și manifestările activității publice”.

Dar să ne mângăiem, eăci ei n'au avut nimic comun cu dreptatea, când ne-au ingenunchiat oprindu-ne pe un moment în străduințele noastre culturale, ca cu înzecită înțepire să ne așternem pe lucru. Azi avem o clipă de mare, de nespuse bucurie, când ne vedem triumfători, delăturând șiragul lung și greu al tuturor obstacolelor și uneltirilor pornite în contra năzuințelor noastre nobile.

Am invins. Stăruințele noastre își au rezultatul. „Lyra” are statute. Reuniunea noastră de cântări s'a înființat și în scurt timp doinele noastre dulci pline de vrajă și horele voioase vor străbate cu melodia lor fermecătoare toate văile Bihorului nostru păraginit.

E. N.

Dr. ȘTEFAN TĂMĂȘDAN

medic unv. specialist în arta dentică.

ARAD, vis-à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

INFORMAȚIUNI

Arad, 25 august 1911.

Mersul vremii

Institutul meteorologic anunță pe alocurea ploi furtunoase și schimbări neînsemnate în temperatură.

Pognoistic telegrafic: Căldură, furtuni. Temperatura la amiazi a fost de 25° Celsius.

Bursa de cereale din Budapesta

(După 50 kgr.)

Grâu pe octomvre	Cor. 11'53
Grâu pe aprilie 1912	„ 11'70
Secară pe octomvre	„ 9'68
Cucuruz pe august	„ —
Cucuruz pe septemvre	„ 8'32
Cucuruz pe maiu 1912	„ 8'10
Ovăs pe octomvre	„ 8'84

Surpriza viitorului

Când înțeleptul Abu-Becru căuta să-și aleagă o profesie, se hotări s'o îmbrățișeze pe cea de avar, de oarece, se părea mai ușoară. Moșteșugul lui prospera destul de bine; — ce-i drept nu-i prea aducea mult, dar îi îngăduia să trăiască mulțumitor. Auzi însă că într'un oraș vecin este un avar, care nici nu s'ar fi putut compara cu dânsul. Se hotări deci să-l viziteze și să-i ceară lecții gratis.

Când ajunse la virtuosul Nabusan se prosternă la pământ ridicându-și haina ca să n'o uzeze la genunchi și îi arătă în scurt motivul venirii.

Celălalt surise zicându-i: „Totmai mergeam în piață, haidem. Urmează-mă și te voi instrui”.

Ajunseră la casap: „Ai carne bună?” întrebă Nab, care nu se servea de cât de prima silabă a numelui său ca să nu le uzeze pe celelalte.

— „Excelență, îi răspunse casapul, — moale ca untul. „Untul e deci mai bun decât carnea, murmură Nab, fiindcă îl iau ca termen de comparație, ca să arăte cât e de bună carnea.

Hai să cumpărăm unt”.

Găsi că untul e mai proaspăt și mai frumos decât untdelemnul, și untdelemnul e mai limpede decât apa. „Nu e nimic mai bun decât apa, fiindcă ea servește ca cel din urmă termen de comparație. Am acasă o mare provizie. Să ne întoarcem”.

Atunci, se prosternă Abu-Becru la picioarele maestrului său.

Cât s'au schimbat lucrurile de atunci.

Azi numai miliardarii mănâncă carne, iar ceilalți de multe ori n'au nici apă. La Paris e o înspăimântătoare lipsă de apă; nu-i nici pentru mâncare, nici măcar de spălat.

În aceasta consistă progresul științei. Trebuie să ne felițăm, fiindcă altceva nu putem face. În lipsa vrăstei de aur să ne mulțumim cu cea de argint. Și să sperăm, vom muri înainte, ca știința să-și fi spus ultimul cuvânt.

După pâne va fi apa, după apă aerul.

Un american a găsit mijlocul de a solidifica aerul. Într-o uzină construită cu mari cheltuieli, captează cu ajutorul unor turbine gigantice toată atmosfera încunjurătoare, o lichefiază și o solidifică în tablete translucide și albastrii. Fiecare din aceste tablete reprezintă mai mulți kilometri cubi de aer. Și nu-i departe timpul, când toată pătura gazoasă ce ne înconjoară va fi captată. În ziua aceea vom cumpăra aerul, dupăcum azi cumpărăm sarea și piperul, la băcani.

Oamenii bogați vor respira în voe tablete translucide. Dar vom găsi pe la colțuri de stradă copii palizi, cari n'au respirat de câteva zile. Și ce spectacol sinistru, când cerșitorii, urcați pe movili de gunoae, se vor bate dela bucățelele de aer, ca dela niște fărmituri de pâne!

De-ale noastre.

Totți participanții la festivitățile dela Blaj să nu uite că numele stației unde se coboară este *Küküllőszög* și nu Balázsfalva.

Convocare. Bazați pe concluzele adun. gen. trecute, a comitetului și în conformitate cu dispozițiunile §-lui 11 din statute, convocăm pe toți membrii „Reuniunii învățătorilor” dela școale populare confesionale gr.-or. române din protopopiatele aradane I—VII, și pe toți binevoitorii și sprijinitorii școlii la a XXI-a adunare generală ordinară, care se va ținea în Arad, duminică și luni, în 4/17 și 5/18 septemvrie a. c.

Programul: 1. La 8 ore a. m. azistare la sf. liturgie împreună cu chemarea duhului sfânt.

2. La 10 ore întrunire în sala festivă a seminarului diecezan.

3. Exmiterea unei comisiuni pentru invitarea P. S. d. episcop Ioan I. Papp.

4. Deschiderea adunării generale, bineventurata Inaltului prelat și patron, a reprezentanților și oaspeților.

5. „Dr. W. Rein și activitatea sa pedagogică”, (cu ocaziunea jubileului său, serbat în vara anului curent), disertațiune de dr. Petru Pipoș, profesor preparandial în Arad.

6. Prezentarea rapoartelor și exmiterea comisiunilor cenzurătoare.

7. Proclamarea membrilor noi.

8. Constatarea prezențelor.

Sedința a II-a. 9. La 4 ore p. m. „Disciplina școlară”, disertațiune de Dimitrie Boariu, învățător în Nădab.

10. „Telegrafia fără sârmă”, prelegere experimentativă de Vasilie Micula, profesor preparandial în Arad.

11. „Activitatea extrașcolară a învățătorului”, disertațiune de Ioan Vancu, învățător penzionat în Arad.

12. „Insemnătatea jocurilor de copii în raport cu educațiunea școlară”, disertațiune de Ioan Caba, învățător în Chișineu.

Sedința a III-a. 13. La 8 ore a. m. „Liga de temperanță între școlari...”, disertațiune de Ioan Bele, învățător în Șielău.

14. Raportul comisiunilor.

15. Propuneri și interpelări.

16. Constatarea prezențelor.

17. Abzicerea prezidentului și secretarului general și întregirea biroului, prin alegere nouă, pe restul periodului actual.

18. Defigerea locului și timpului pentru adun. gen. din anul următor.

19. Exmiterea comisiunii autentificatoare.

20. Încheierea adunării generale.

Arad, din ședința ordinară a comitetului, ținută la 922 august 1911. Iosif Moldovan, prezident. Dimitrie Popovici, secretar general.

Țăranul aviator. Mateiu Chioran din Cubleșul-românesc (comit. Cluj) a venit miercuri la Blaj anume pentruca să vadă aparatul dlui Vlaicu. Omul nostru are de altcum o bicicletă numai din lemn, construcție proprie, cu care a călătorit din comuna sa natală până la Hida. — Are deja construit și un aparat de zburat; îi lipsește numai motorul. N'a învățat nici când la școală. Și-a însușit scrisul și cetitul pe cale privată. Azi e de 43 ani și e neînsurat. Întrebat, că de ce nu s'a însurat a răspuns, că intenționat nu s'a căsătorit, pentruca nevoile familiare să nu-l stăpânească întru năzuințele sale, deoarece — zice dânsul — a voit și voiește să trăiască numai minții și încercărilor. — Construcțiile românului nostru M. Chioran nu vor fi poate lucruri chiar originale, — sunt însă totuși interesante, întrucât ele ni-se prezintă ca o manifestare spontană a inteligenței naturale românești.

Zborul inginerului Vlaicu în Brașov. Suntem informați, scrie „Gaz. Trans.”, că un grup de români brașoveni a luat hotărârea de-a invita pe primul nostru aviator, d. inginer Aurel Vlaicu, să facă câteva zboruri de înălțime și depărtare în Brașov. În scopul acesta românii brașoveni se vor pune cu prilejul serbărilor dela Blaj în conțelegere cu d. Vlaicu, pentru a stabili ziua și condițiunile zborului d-sale. Amănunte vom aduce la timpul său. Suntem convingși, că dacă va veni d. Vlaicu la Brașov, toți românii din țara Bârsei vor grăbi cu însuflețire să asiste la rarul spectacol al zborurilor primului aviator român.

Non avocat român. Primim următorul anunț: Am onoare a vă aduce la cunoștință, că mi-am deschis cancelarie advocațială în Carăii-mari (strada Jókai nr. 11) vis-avis de biserica rom. gr-cat. — Dr. Ioan Szabó, avocat.

Notar român distins. Un fruntaș din Doclin ne scrie: D. notar cercual Iosif Furlugianu din Doclin, a fost decorat din partea Monarhului nostru cu crucea de aur pentru meritele câștigate în decursul celor 33 de ani de serviciu. Înțelegând

poporul român din Doclin despre această înaltă distincție pentru dragostea, răbdarea și interesul ce l-a purtat totdeauna față de comunele notariatului Doclin, a căutat ca să-l decoreze și el (măstărea sa poporul) prin graiul preotului Teodor Șandru cu iubirea, dragostea cea neperitoare, care îl va însoți și dincolo de mormânt. Tot asemenea și bravii coriști ai acestei comune conduși de coristul Petru Ivan, tot prin graiul susnumitului preot în decursul serenității și-au exprimat bucuria și dragostea ce o poartă față de d. „notar” care a sprijinit cu cea mai mare bucurie înființarea corului din Doclin, prin d. „papa cel tânăr”. Actul festiv al decorării s'a făcut prin protopretorele din Bocșa, Huszárék, spunând în fața tuturor, că d. notar Iosif Furlugianu a meritat distincția în urma conștiințozității sale în oficiu, în deosebi în ce privește averile comunelor. După ce i-s'a dat înalta decorațiune, și a fost felicitat de judele comunal Petru Ișfan din Surducul-mare în numele antistiilor comunale, apoi de părintele Solomon Andreescu din Biniș în numele reprezentanților comunale, apoi de preotul Teodor Șandru în numele comunei Doclin și în fine de președintele reuniunii notarilor, cu toții au mers să vadă biserica nou pictată și de acolo la o masă bogată dată de mult prețuita d-nă notăreasă, afară la „hodaea” pusteii lor. („Drap.”)

Din patrie.

Libertatea de presă în Ungaria.

Acum când aproape toate ziarele ungurești discută cu patimă și atacă guvernul pentru vătămarea libertății de presă iată ce se întâmplă:

Eri tribunalul din Neutra a osândit pe deputatul naționalist slovac Francisc Schiciac la 14 zile temniță și 400 cor. pedeapsă în bani pe motiv, că a făcut politică în ziarul „Ludove Noviny”, care apărea în Szakoleza, fără ca d. Schiciac să fi depus cautiunea pre-serisă în lege.

Presa ungurească pretinde libertatea de presă, dar, firește numai pentru ea, iar presa naționalistă?... aceasta trebuie pedepsită, nimicită chiar.

Iată cum înțeleg ungurii libertatea de presă!

Ungurii se prăpădesc. În comitatul Veszprém emigrarea ia proporții foarte îngrijitoare. Cei mai mulți emigrează la America și România, de aici însă după ce sfârșesc lucrările de lemn de obicei se întorc acasă.

La Brazilia și Canada nu mai emigrează nimeni, deoarece emigranții își găsesc o patrie mai bună și în apropiere. În comitatul acesta în jumătatea anului 1909 s'au dat 1964, în a doua jumătate: 771, în jumătatea anului 1910 s'au dat 892, iar în a doua jumătate 793 de pașapoarte.

Aceasta o spune raportul oficios însuș. Deci foamea cumplită o face și pe nobila viță a lui Arpad să ia lumea în cap.

Ori poate foamea nu respectă știința limbei ungurești?

Ce zici domnule ministru Zichy?

Sinucidere în temnița din Lugoj. Maria Ciurescu, soția lui Dionisie Crișan din Cladova, care înainte cu 3 luni a omorât în mod sălbatec o femeie cu 46 împunsături, luni seara la orele 5 și jumătate s'a sinucis. Fiind condusă de păzitorii temniței la preumblarea prescrisă, s'a folosit de clipa potrivită și a sărit din etagiul al treilea. După 3 ore de agonie a murit.

Măimuterie ungurească. După atâtea eforturi zadarnice de a produce și compatrioții noștri maghiari, măcar ceva-ceva pe tere-nul aviaticeii, dând aviatorii lor de atâtea ori eșec și cheltuiind bani grei pentru a izbuti să plutească în văzduh — în sfârșit iată o idee „originală” împrumutată firește dela francezi și germani. Ziarul budapestan „Az Ujság” s'a decis să facă cetitorilor săi o surprindere — asemenea ziarelor mondiale. „Matin” și „Morgenpost”. Pe ziua de mâine a angajat pe uni-

cul lor pilot, care a reușit în curând să străbată țaria cu aeroplanul, pe Mihail Székely, să-i ducă numărul recent cetitorilor din Raab (Györ). pe aripile vântului.

Iar dacă afacerea — ei o consideră chiar dela început de afacere această încercare aventuroasă — va reuși, interprinzători cum sunt periciunații noștri o să continue cu încercările. Bine-înțeles nu de dragul aviaticeii, ci de al concurenței cu celelalte ziare. Chiar anunțând „Az Ujság” cetitorilor săi senzația zilei de mâine, nu scapă prilejul de a se îmbia.

Măimuterie... stângace binișor.

Rănirea arhiducelui Carol Francisc Iosif. Arhiducele Carol Francisc Iosif a suferit mercuri seara un accident de automobil în Praga.

Pe când se întorcea dela teatrul german cu mai mulți ofițeri în tabăra dela Sojovitz, automobilul s'a ciocnit de o trăsură. Osia trăsorei a atins pe arhiduce, răbindu-l la ureche.

Mai grav este rănit locotenentul Pintor. Automobilul a suferit stricăciuni.

Arhiducele s'a reintors noaptea târziu în tabără.

Dela frați.

Inmormântarea lui Cârțan la Sinaia. Inmormântarea nefericitului Cârțan s'a făcut cu cinste Marți la Sinaia în asistența unui numeros și ales public.

Încă de dimineață, d. Gheorghe Manolescu, primarul Sinaei care este și președinte al secției locale a Ligei Culturale, a trimis invitațiuni la toți membrii ligei ca să ia parte la înmormântarea lui Cârțan fixată pentru orele 2 d. a.

D-na și d-nul Emanoil Alcibiade, directorul fabricii Costinescu, trimisesoră din vreme un costum inocan și o căciulă țurcănească, cu cari a fost îmbăcat mortul.

La serviciul divin, oficiat de trei preoți în capela spitalului au azietat: d-na Lahovari, născută Crețulescu, care oferise lui Cârțan o cameră în castelul său din Poiana Țapulului, unde a și murit, fiind transportat cu un automobil la morga spitalului din Sinaia d. primar Gheorghe Manolescu și secretarul primăriei, cari au adus 2 jerbe de flori legate cu panglici tricolore, d. Polițai Bogdan, membrii Ligei Culturale, societățile locale, artiștii și artiști ai Teatrului Național din București și alte persoane aflate în localitate.

Corpul lui Cârțan a fost dus la cimitirul din localitate, urmat până la mormânt de d-na Al. Lahovary, de reprezentanții autorităților comunale și administrative și de o mare mulțime de persoane.

Concurs internațional de frumusețe la Londra. Alaltăeri a avut loc aci în marele „Etablissement Sans-Souci” un concurs internațional de frumusețe la care între cele cinci femei premiate, premiul al doilea a fost luat de o româncă: d-na Maria Haretina dr. Paulescu din București, iar între cei doi bărbați premiați, premiul al doilea l-a câpătat d. Niculescu-Ianca din București.

Incendiul din șoseaua Pantelimon. Marți, la ora 2 după amiază, un incendiu groaznic a izbucnit la fabrica „Technolith-ul” de pe șoseaua Pantelimon din București.

Au fost avizate toate posturile de pompieri, cari au pornit de îndată la fața locului.

Un vânt puternic, care sufla asupra capitalei, amenința să întindă focul la toate dependințele și pavilioanele fabricii.

Clădirea e izolată așa, că pentru moment nu e pericol pentru casele dimprejur.

Focul a izbucnit de la sala cazanelor de presiune și el se datorește neglijenței fochistului.

O țevă cu țitei aprinzându-se a făcut explozie și focul a cuprins imediat întreg acoperișul călei, întinzându-se cu o mare repeziune la celelalte săli, la sala motoarelor.

Intreaga clădire a fabricii a fost amenințată.

Pompierii au venit curând la fața locului, dar toate silințele lor și munca ce au depus erau zadar-

nice, intru cât nu se afla nici o gură de apă prin apropiere.

S'au mai cerut ajutoare din capitală și sacalele primăriei.

Fabrica Technolith-ul produce cărămizi și materiale de construcție.

Directorii fabricii, d-nii ingineri Cucu Starostescu și Colihășianu au fost avizați de dezastru.

Focul a continuat cu furie până noaptea târziu.

Din isprăvile lui Pantelimon. Intre multele isprăvi ale banditului Pantelimon — unele de o îndrăzneală temerară — cari sunt discutate cu aprindere de populația din nordul Moldovei, una e mai cu seamă care a dat prilej la mai multe comentarii și la mai crude zeflemele.

E vorba de jefuirea unor magistrați din Fălțiceni. Victimile acestei jefuiri se zice că ar fi d-nii: Lecca, judecător de instrucție, Ștefănescu, stagiularul tribunalului și secretarul cabinetului de instrucție, d. Berindei.

Jefuirea aceasta se afirmă că ar fi avut loc în împrejurările următoare: cei trei domni se întorceau într-o trăsură din comuna Broșteni, unde fusese pentru anchetarea unei crime făptuită acum câteva luni.

Pe când urcau muntele Stănișoara venind spre Fălțiceni, le-a ieșit înainte Pantelimon, înarmat cu o pușcă cu două țevi. El a oprit trăsura și a poruncit celor trei călători să-i dea bani și să se dezbrace de haine.

Se afirmă că grefierul și stagiularul au reușit să fugă, iar d. judecător Lecca a rămas în mâinile banditului care l-a jefuit de tot ce a găsit asupra d-sale.

Secretarul Berindei a ajuns în Fălțiceni aducând o cotigă, d. stagiular Ștefănescu a sosit ceva mai târziu cu o trăsură, iar d. Lecca s'a întors tocmai a doua zi seara.

A treia zi, ambii magistrați însoțiți de căpitanul de jandarmi și o căprărie de soldați, au plecat pe urmele banditului, dar Pantelimon era departe.

Intr'adevăr, banditul, după ce s'a ospătat în o cărciumă din Götârguesti, a luat drumul spre „Muntele ars”, în apropiere de granița Transilvaniei.

Ni-se telegrafiază din Iași, că Pantelimon și-a făcut pe ziua de Luni apariția în gara Hărlău.

În timp ce jandarmii îl caută pe la Răucești și în jurul Târgului-Neamț, Pantelimon se ivește în gara Hărlău unde a venit prin ogoara.

Ajungând în gară, Pantelimon a pătruns în biroul șefului de stație, căruia i-a cerut bani. Îngrozit la vederea banditului, șeful gării a început să țipe.

S'au adunat acarii și funcționarii din gară, dar Pantelimon se făcuse nevăzut.

Toate cercetările făcute în timpul zilei de ieri și în cursul nopții n'au dat de nici un rezultat: banditul a intrat în pământ.

Îndrăznețele atacuri ale lui Pantelimon, chiar acum, când se știe încunjurat și urmărit din toate părțile, nu mai au sfârșit.

Iată ultimă ispravă a banditului, care se comunică telegrafic din P.-Neamț:

Meer Davidovici și Solomon Tăbăcaru au fost crunt bătuți și jefuiți de suma de 40 lei de către banditul Pantelimon, care i-a lăsat absolut în pielea goală pe muntele Petru Rareș.

Din străinătate.

Ciocnire între soldații cehi și germani. Produce mare senzație știrea că în timpul manevrelor la Kortina, soldații cehi au tras cu cartușe de războiu asupra jandarmilor.

E vorba de o răzbunare a cehilor din reg. 36 de infanterie contra germanilor din reg. 14 infanterie.

Cu privire la ciocnirea dintre soldații cehi și germani la Kortina se mai comunică următoarele:

Martii a avut loc pe stradă o ciocnire sângeroasă între soldații germani și cehi.

Beligeranții s'au lovit reciproc cu săbiile și baionetele. Sânt 32 soldați grav răniți.

O companie de soldați a intervenit apoi pentru restabilirea ordinii.

S'au făcut numeroase arestări.

Un incident între ministrul și comandantul marinei italiene. Din Roma se anunță, că un incident senzațional a avut loc între ministrul ma-

rinei Leonardi Catolica și comandantul marinei, ducele Tomazo de Genua.

După accidentalul vaporului „San Giorgio” ducele de Genua s'a adresat telegrafic ministrului marinei la Neapole pentru amănunte.

Telegrama a rămas însă fără răspuns.

Ducele a trimis acum ministrului o telegramă prin care îl invită ca pe viitor să acorde mai multă atențiune întrebărilor ce i-se fac.

Furtul dela muzeul din Berlin. Luni s'a făptuit un nou furt la muzeul de țesături artistice din Berlin unde acum câteva luni a dispărut o plasketă prețioasă.

De data aceasta s'a furat un gobelin din secolul al XVII-lea, o prețioasă lucrare daneză.

Hoțul n'a putut fi descoperit.

Bibliotecă mari. Nu de mult, în o publicațiune de specialitate, *biblioteca curții din München* a fost considerată ca cea mai bogată în Germania și una din cele mai mari pe continent. *Biblioteca regală din Berlin* pretinde pentru sine acest titlu de glorie, și pentru a și-l câștiga, a grăbit a termina numărarea colecțiilor sale, începută încă acum un an, după ce s'a instalat în localul său nou.

Acum a fost publicat rezultatul, care într'adevăr o arată a fi cea mai mare bibliotecă germană. Ea cuprinde în 1.236.155 volume (împreună cu cele muzicale 1.391.966) laolaltă două milioane de unități bibliografice; între acestea sunt 5500 *incunabule*, adică produse din anii primii ai tiparului, până la 1500. Biblioteca din München numără 1.150.777 volume, aci sunt 49.189 manuscrise (16.570 latine), și 14.000 *incunabule*, apoi 54.808 publicațiuni cu privire la Bavaria, 11.121 scrieri deopre artă; are încă o bibliotecă specială chineză cu 4965 t., și deosebit o colecțiune de ziare, sub 3400 unități bibliografice.

Deci, numeric colecțiunea berlineză a întrecut pe cea din München; cum însă valoarea unei biblioteci o formează fondurile sale de manuscrise și de *incunabule*, care acum nu mai pot fi senzibil schimbate, biblioteca din München rămâne neîntrecută în Germania.

Dramă pe tren. Într'un compartiment al trenului de Berlin s'a întâmplat zilele trecute o dramă sguuitoare, în prezența pasagerilor, cari călătoreau.

Anume în gara Hermsdorf, se urcă într'un vagon un brutar cu mireasa sa, ocupând loc într'un compartiment de 8 persoane. Cei doi veniți se păreau la început tare liniștiți, vorbeau mai mult șoptind.

Nu se știe din ce cauză tinerii miri începură să se certe, așa că atraseră atențiunea celorlalți pasageri din compartiment, precum și a celor din galerie cari din curiozitate, se adunaseră înaintea compartimentului de unde se auzia larma, când deodată, spre groaza lor, brutarul scoate un revolver, și îl ațintește asupra miresei sale.

Surprinși pasagerii, venindu-și în fire, s'au năpustit asupra atentatorului și i-au luat arma din mână. Lăsând revolverul, brutarul în momentul următor s'a aruncat pe fereastră căzând pe șinele învecinate, pe cari tocmai se apropia un tren — fiind linie paralelă. — Mașinistul neobservând la vreme pe nenorocitul de pe linie, trenul a mutilat în mod oribil corpul brutalului. Mireasa și-a pierdut conștiința la vederea acelei nenorociri.

Un dar frumos și rar. De obicei poezii și idealistii sunt săraci pentru că lucrul lor în cele mai multe cazuri este apreciat numai după moarte. Cel mai popular poet pentru copii, în viață Whitcomb Riley din Indiana în zilele trecute a donat orașului Indianapolis 100.000 dolari pentru ridicarea unei biblioteci pe sama școlilor de acolo, punând în uimire multă lume, care-l știa sărac.

Persecuția evreilor din Rusia. Guvernul din Nisni-Nowgorod a dat ordin poliției, că peste 500 evrei sosiți acolo din prilejul târgului dela S.-Petru să fie expulzați. Persecuția contra evreilor ia în Rusia dimensiuni tot mai mari. Mai nou studenții evrei au fost ca și excluși dela școlile superioare prin un ordin mai nou al ministrului de culte. Societatea comercianților ruși a trimis o telegramă lui Stolypin, în care îl roagă să intervină în favorul evreilor loviți de ordinul draconic al guvernului din Nisni-Nowgorod, căci în urma legăturilor comerciale și industriale cu evreii, și societatea rușilor este adănc lovită în interesele ei. De

aceea se roagă ca ordinul dat să fie revocat momentan.

Alegerea de prezident în Portugalia. Adunarea națională a primit cu majoritate covârșitoare proiectul de constituție propus de guvern. După alegerea senatorilor din sânul deputaților, s'a trecut la alegerea de prezident al republicii. Candidați serioși au fost doi: Machado și Arriaga. A fost ales cu 121 voturi Arriaga.

Diverse.

Teatrul „Apollo”. Program nou, tot așa de interesant ca și cele anterioare, va prezenta cinematograful „Apollo” sâmbătă. Icoane din cele mai amuzante și atrăgătoare se perândă de data asta pe pânza cinematografului. Din întreg programul însă trebui să relevăm o dramă socială zguduitoare „Mama” pentru primadată reprezentată în țara noastră.

În cadrele unei comedii pline de apăsătoare hazlii se va prezenta mâine și favoritul publicului, mititelul *Friș*.

Apollo de altfel va prezenta următorul program:

1. Expedițiune în Melanesia. Tablou colorat.
2. Luptă cu un urs. Comic.
3. Cordeluța perdută. Dramă americană.
4. Testamentul mchiului. Comedie.
5. Pe țărmurii Bengaliei. Tablou admirabil după natură.
6. Friș lovit de holeră. Umorestic.
7. Mama. Dramă senzațională. Tablou de 500 m. lungime.
8. Monoclul dreptului Nauke. Comic.

Reprezentațiunile se încep la orele 6, 7 și jum. și 9. — Orchestră proprie.

Fecloarele nebune. Academia de pictură din Florența a răsplătit c'un premiu tabloul alegoric al pictorului Pendron, care poartă acest titlu.

Comparația din evanghelia lui Matei, între fetele înțelepte și cele nebnatice, a făcut pe mulți pictori să execute tablouri care să reprezinte acea scenă biblică.

Pictorul Pendron a luat parabola din punct de vedere poetic. El ne reprezintă o noapte ca din poezii, caldă, pașnică, luminată de stelele sudului, punând într-o stare de somnolență pe fetele neglijente cari au uitat să-și umple candelile cu ulei, deodată apare mirele și tocmai atunci dăsele observă că luminele lor sunt aproape de a se stinge.

Mirele le alungă dela nuntă — din împărăția cerurilor — dând totdeodată această învățătură pentru toți:

„Veghiați meren căci nu se știe ceasul în care va sosi Domnul (adică moartea)!”

Pendron redă în chip excelent naivitatea fetelor nebnatice.

Tabloul face efect cu deosebire prin împărțirea fermecătoare a luminei și prin situația frumoasă. Se observă apoi o mare armonie între linii și între puterea diferitelor lumini.

O gară uriașă. New-York posedă de puțin timp cea mai mare gară din lume „Pennsylvania Station”, care ocupă unsprezece hectare suprafață și este destinată serviciului de călători și de marfuri. E o construcțiune uriașă, dar își va pierde înălțimea îndată ce se va isprăvi, probabil în 1915 stațiunea celor două companii aliate New-York central și New-York-Newhaven — Harsford. Ea va costa 900 milioane, căci va avea o sumedenie de perfecționări. Călătorii, coborânda-se din tren, vor avea la dispoziția lor cabinete, unde se vor putea spăla, își vor schimba hainele, își vor putea lăsa geamantanele cât vor voi, să se ducă prin oraș. Spre a evita încercăturile la sosirea trenului, cei ce vin la gară să aștepte pe cineva, găsesc loc în anume balcoane, din care vor putea observa bine, cine se coboară din tren.

Gara va fi sub pământ și la suprafață se vor ridica palate cu câte douăzeci de caturi, hoteluri, un teatru, etc.

Aviz! Am onoare a aduce la cunoștința Onor. public românesc, căci după o praxă îndelungată făcută prin Viena și Berlin, în primele ateliere și prăvălii, mi-am deschis atelier și prăvălie de ghete bine asortat în strada Grecilor Nr. 9 (Sassebes) Sebeșul-săsesc. Atrag atențiunea On. cetitori, cum că efeituesc ghetele cele mai practice pentru *picicore suferinde*, și lucruri de *fason*, pentru cari garantez, că le execut conștiințios și grabnic, după cerință. Comandele le trimit urgent, deslușiri și informațiuni dau gratuit. Rog sprijinul On. public românesc: Ioan Tincu, specialist de încălțăminte pentru picioare suferinde. Sâszeb, str. Grecilor Nr. 9.

CĂRȚI ȘI REVISTE

Anuarul XIV al societății pentru fond de teatru român pe anul 1909—10 (Brașov, 1911).

În fruntea anuarului e publicat celebrul discurs al președintelui *dr. Ioan Miha* rostit la deschiderea adunării generale a societății pentru fond de teatru român, ținută în Reghinul-săsesc, în 15-28 august 1910, viu comentat la vremea sa de întreaga presă românească. Anuarul cuprinde:

I. *Raportul general al comitetului*, către adunarea generală. a) Raportul casierului; b) Inventarul din iunie 1910; c) Bilanțul pe anul 1909-10; d) Budgetul pe anul 1910-11.

II. *Sumarele ședințelor adunării generale* ținute la Reghinul-săsesc.

III. *Regulamentul pentru administrarea fondului dr. Ioan Miha și pentru distribuirea venitului lui*, — pe care-l dăm aci în extensiune:

§. 1. D. dr. Ioan Miha, mare proprietar în Vinerea, președinte al Societății pentru fond de teatru român, prin hârtia sa din 5-18 septembrie 1909, prezentată adunării generale ținută în 6-19 septembrie 1909 în Alba-Iulia, „dornic a veni în ajutorul înaltului scop cultural urmărit de Societatea pentru fond de teatru român, îi dăruiește 10.000 — zeci mii — coroane, cu menirea, ca din venitele lor o sumă oareșică, în fiecare an, să se capitalizeze, iar restul să se întrebuinteze la intervale potrivite pentru: I. Premiarea și publicarea de piese teatrale românești potrivite scopului urmărit de societate. II. Premiarea sau ajutorarea publicării de colecțiuni de muzică populară română sau compoziții muzicale originale, cu motive românești.

§. 2. Din această donațiune, de 10.000 coroane, deponată la banca „Ardeleana” din Orăștie, cu libelul de depunere din 1 octombrie n. 1609, cu 5 proc., se constituie un fond cu numele „Dr. Ioan Miha”.

§. 3. Fondul dr. Ioan Miha formează o parte a averii Societății pentru fond de teatru român și se administrează de comitetul societății separat de cealaltă avere a societății.

§. 4. Ionitul fondului se va aduna tot din doi în doi ani, când se va întrebuinta în înțelesul dispozițiilor din §. 1. p. I și II. ca premii pentru piese teatrale originale ori compoziții muzicale românești, cari s'au publicat în cei doi ani din urmă, sau ca ajutoare pentru publicarea de astfel de lucrări.

§. 5. Comitetul societății va prezenta, tot la doi ani, deodată cu socotelile fondului, adunării generale spre aprobare și un proiect de buget, în care se va stabili acea sumă din venitul fondului, care se va destina pentru ajutoare ori premii.

§. 6. Comitetul societății poate să dispună, din caz în caz, ca venitul destinat pentru premii ori ajutoare să se dea sau deodată pentru scopurile indicate §. 1. p. I și II. sau alternativ, în conformitate cu trebuințele, ce se vor ivi din timp în timp. Dispozițiile acestea ale comitetului se vor aduce la cunoștința adunării generale deodată cu prezentarea budgetului (v. §. 5.)

§. 7. Când sunt premii ori ajutoare de împărțit, comitetul anunță aceasta prin cel puțin două ziare românești din patrie, arătând totdeodată și condițiile stabilite.

§. 8. Lucrările prezentate pentru obținerea premiilor ori ajutoarelor se vor preda de comitet spre cenzurare și opiniere unei comisiuni, compuse din cel puțin 3 bărbați specialiști. Comisiunea aceasta va avea îndatorirea să cenzureze până la un termen hotărît toate lucrările transmise ei din partea comitetului și să prezinte în urmă un raport motivat, dându-și părerea asupra lor. Raportul se va publica în Anuarul Societății.

§. 9. Premiile și ajutoarele se votează de comitetul societății, în ședință plenară, în cadrele budgetului votat de adunarea generală. Tot comitetul fixează și sumele speciale ce se acordă, ca premii și ajutoare pentru lucrările singuratiche.

§. 10. Hotărârile se aduc în baza votului majorității membrilor prezenți. Proteste ori recuse contra unei hotărâri a comitetului nu se admit.

§. 11. Comitetul societății va prezenta adunării generale raport motivat despre rezultatul concursului.

§. 12. Lucrările premiate ori ajutate din fondul dr. Ioan Miha, rămân proprietatea literară a autorilor respectivi și în editura lor. Aceștia vor trebui să dea din lucrările lor tipărite câte 20 de exemplare comitetului societății.

§. 13. Lucrările premiate ori tipărite cu ajutorul fondului, vor fi a se însemna pe cuperta lor cu textul: „premiată din fondul dr. Ioan Miha”, ori: „tipărită cu ajutorul fondului dr. Ioan Miha, de Societatea pentru fond de teatru român”.

§. 14. Dacă suma destinată în budget pentru premii sau ajutoare, fie în parte fie întreagă, nu s'ar distribui. — fără considerare că din ce motiv, — ea se va adauge la capitalul fondului.

Restul anuarului cuprinde: Comitetele filiale și lista membrilor societății. În sfârșit orașele în cari s'a ținut adunările generale ale societății pentru fond de teatru român.

Din rapoarte reținem câteva date de interes general: Averele societății pentru fond de teatru român face la 30 iunie 1910 *cor. 497,420'04*. S'a sporit deci în decursul unui an cu *cor. 45,021'75*. În comitetul societății sunt: *dr. Ioan Miha*, președinte, *Virgil Onițiu*, vicepreședinte, *dr. Nicolae Veerdea*, casier, *dr. Iosif Blaga*, secretar, *Gheorghe Dima*, *Vasile Goldiș* și *dr. Gh. Dobrin*, membrii.

Societatea are: 253 membri fondatori; 924 membri ordinari pe viață; 172 ordinari și 11 ajutători. De tot: 1260 dintre cari au decedat 81, adică 40 membri fondatori și 33 membri ordinari pe viață.

Aviz! Imi permit a aduce la cunoștința mult Onor. public, că cu datul 1 August 1911 mi-am transmutat sediul în Arad (Deák-Ferecz-ut. 36. Telefon 850) unde am preluat conducerea agenturii generale pentru Arad și jur a băncii de asigurare „The Standard”. Cu toată stima: **Atanasiu Demian**, secretarul băncii de asigurare „The Standard”.

Univ. med.
dr. VICTOR GRAUR
medic școlar calificat, profesor de gimnastică
instituit de dentică.
Arad, Andrassy-tér Nr. 22.
Etagiul I., în fața pal. administrativ (comit.)

Redactor responsabil: **Atanasiu Halmăgian.**

Városmajor-Sanatorium și Hydrotherapie
26 odăi aranjate cel mai modern.
Supraveghiere medicală continuă (constantă).
Birou central, stabiliment medical:
Budapesta, Bulevardul Ferencz-körút 29.
Director-șef: **Dr. A. Cozmuța.**
Consultațiuni dela orele 8—9 a. m. 3—5 p. m.
Telefon 88—99.

FOIȚA ZIARULUI „ROMÂNUL”.

Roza dela Disentis

de

H. Zschokke.

Trad. de Iunius.

(34) — Urmare. —

La vr'o câțiva pași zări în zăpada stropită de sânge, leșul întins al unui oștean francez. Deodată mortul și casele din împrejurime fură luminate de lumina vie a unui fulger și o nouă salvă de pușcă răsună. Flavian se îndreptă în direcțiunea, de unde s'auzise pușcătura. Găsi o aglomerație de oameni înarmați, mulieri și copii. În mijlocul roinului mulțimei era un felinar aprins pe pământ. El își făcu loc înghesuindu-se cu putere prin mulțimea ce asculta tăcută, cu gurile căscate pe unul care vorbea cu glas sărbătorește în limba romanică.

Însfârșit reuși Flavian să se vâre până la cele dintâi rânduri din apropierea vorbitorului. Aici îl aștepta un spectacol nou de grozăvie. Un soldat zăcea împușcat în ultimele convulsii ale morții, pe pământ. Lângă el îngenunchia un alt soldat tremurând în uniforma sa sfârticată, desbrăcat aproape, de frig și de groază. Era un tânăr frumos, palid, cu mâinile legate la spate. Din trăsăturile feței celor ce-l înconjurau, nu se putea ceti

însă nici urmă de compătimire sau de milă, ci numai curiozitate și răutate tradusă prin rânjiri. Privirile mulțimei se așteptau când asupra victimei lor de pe zăpadă, când asupra alor doi călugări benedictini, ce stăteau lângă olaltă. Unul dintre ei vorbea mulțimei adunate în limba locului și încă după cât se părea, adânc impresionat, cu voce și cu gesturi rugătoare. Când sfârși dânsul, cineva din mulțime urlă câteva vorbe în limba romanică, cari câștigă aprobarea multora din cei de față, ceea ce se putea vedea din semnele, ce-și făceau.

— Tăcere, amicii mei, — zise al doilea călugăr, un om mic bătrân, cu o înfățișare respectuoasă, care tăcuse până aci. — Lăsați-mă și pe mine să vă vorbesc în numele lui Dumnezeu și al preacuratei Fecioare, până încă nu ați vărsat încă odată sânge omenesc, care provoacă răzburarea cerului peste voi și peste copiii voștri! Ascultați-mă!

Inzădar se rugă însă. În mulțimea adunată se produse un neastâmpăr crescând, însoțit de murmure, cari din moment în moment degenerau în vociferare, când deodată o voce teribilă se auzi tunând și injurând. Era gâtlejul de urias al lui Uli Goin, care cerea strașnic tăcere.

— Tăcere! Tăcere! — urlă colosul, a cărui voce se auzia dintre toate celelalte. — Tăcere, ori de nu trăznetul lui Dumnezeu se va scobori peste căpățile voastre afurite! Ascultați cuvintele prea cuviosului nostru părinte Grigoriu, cari de bună seamă prețuesc atâta cât cobirea după sânge a ticăloșilor ăstora de dincoaci!

Când se făcu liniște, se ridică bătrânul călugăr și începu să cuvinteze:

— Mai adineaori vă rugat păstorul vostru sufletesc, prea cuviosul părinte Virgiliu Wenzlein, în numele lui Dumnezeu, al prea înduratei sale mame și al tuturor sfinților, să vă îndurați și să aveți milă cu prizonierii voștri. Voi însă n'ați ascultat rugăminta lui, glasul cerului și inimile voastre au rămas împietrite. Voi ați ascultat numai de glasul îndemnător al satanei! Vai vouă și copiilor voștri, iadul vă va răsplăti pentru faptele voastre îngrozitoare! Vați depărtat dela Dumnezeu și Dumnezeu se va depărta de voi și vă va da pe voi în mâinile dușmanilor voștri. Când am venit eu odinioară la voi din țara îndepărtată nemțească, am nădăjduit să găsesc aici în văile voastre nevinovăția, bunătatea și credința, cari abia se mai găsesc aiurea în lumea largă. Această noapte m'a trezit din amăgire, prefăcându-mi tot restul vieții mele în noapte întunecoasă. Doresc să mor. Omorâți-mă deci pe mine, căci văd, că sunteți setoși încă de sânge, eu și așa sunt bătrân, dar cruțați viața acestui biet tânăr! Aceasta e ultima mea rugare, ascultați-o: omorâți-mă pe mine, cruțați însă viața tânărului și eu mă voi ruga pentru voi și vă voi cerși iertare la tronul celui Atotputernic. Destul! Nu mai ucideți! Indurați-vă de cei mai slabi, dacă vreți să câștigați îndurarea cerului.

(Va urma.)

Un candidat de avocat

cu praxă și un student în drept ca **scriitor** află aplicare momentană în cancelaria subscrisului

Dr. Aurel Iuga, avocat.
Beclean (Bethlen).

Miere de albine

curată cumpără orice cantitate:

„**Severineana**”

societate comercială pe acții Caransebeș.

Ziffer Sándor

intreprindere de mașini de scris
ARAD, str. Forray, palatul contelui Hunyady

Unicul vânzător al mașinilor
cu renume universal

Underwood Vizible,

se pot scrie deodată 15—20
exemplare; soliditatea lor e
neîntrecută; provăzute cu li-
tere românești după plac, se
pot primi pentru probă și re-
comandare fără nicio taxă.

Primește și pentru jurul Aradului întocmirea
mașinilor în cursul anului întreg și sub în-
grijirea mea de specialist, mașinile vor
funcționa regulat. Curs permanent pentru
stenografie și contabilitate la mașină. Mare
magazin de apartinențe de prima calitate.

SABIN SOLOMON

— **Compactorie română.** —
Alba-Iulia (Gyulafehérvár) Felsővártér Nr. 1.

Am onoare a aduce la cunoștința m. onor.
public din tot Ardealul, că în

Atelierul meu propriu

de compactorie, aranjat după cerințele cele mai
moderne primește, orice lucrări de compactorie
și cartonagiu și le execută potrivit gusturilor
celor mai fine. În special execută cadre fine
de icoane și portrete, mape din carton, și plüsch
pentru mese de scris, pentru gulere manșete și
mănuși. Mai departe cele mai de gust legătorii
decorative din pele și pânză după metoda fran-
cesă și engleză. Cea mai solidă și mai durabilă
compactorie pentru ziare, registre de casă și
contabilitate în piele și în pânză. Imi permit
a atrage atențiunea asupra recuzitelor mele
de aurit, cari sunt unice în felul lor. Apeland
la sprijinul binevoitor român. Cu toată stima:

Sabin Solomon, compactor.

Cumpăr sau dau în schimb pentru alte obiecte
recipise de amanet,
aur, argint zdrobit și bijuterii

Deutsch Izidor,

orologier și bijutier.

ARAD, str. Weitzer János,
(Palatul minorităților).

Magazinul de oroloage și bijuterii cel mai
mare din Arad. Cea mai ieftină sursă de
cumpărat.

Telefon 438.

În atențiunea celor ce se mută.

Instalații de lumină electrică
împreună cu becuri, escută și
furnisează prompt sub cele mai
favorabile condiții de platire.

Cine dorește un fonograf bun?

Să se adreseze cu toată încre-
derea subscrisului și va fi pe
deplin satisfăcut. Cereți catalog.

Biciclete de strap și de sport
poți căpăta cu prețurile cele mai
moderate dela firma

KOCH DÁNIEL

intreprindere de instalare a sonerilor și te-
lefonului precum și montarea bicicletelor.

ARAD, str. Deák-Ferencz Nr. 42.

Dumitru Martin măestru
tâmplar

Oreștie—Szászváros (casa proprie).

Își recomandă atelierul bine
asortat cu materiale foarte
uscate. Intreprinde și execută
conștențios tot felul de lucrări
aparținător branșei acesteia,
aranjamente interne și lucruri
pentru edificii, oriunde, și în
orice stil.

— Preț convenabil! —

Primul strungar de lucș român, Brașov.

Am onoare a aduce la cunoștință onor. public român
că am deschis în strada Neagră Nr. 4 un atelier de

strungărie de lux și mobilă

unde se primește spre efectuare tot felul de lucrări
atingătoare în branșa aceasta precum: Jocuri de
popice, Etajere rame de perdele, Fesnece pentru
bisericii, Picioare de masă, Stălpuri de străni etc. etc.
Primește umbrele de ploaie spre reparat, Violine,
tacuri de biliard etc. Comercianții primește deslușiri.
Comandele se fac solid la timp, și prețuri reduse.

Rugând sprijinul Onor public român semnez:

Cu deosebită stimă: **Ilie Sârbu**

Primul umbrelar rom. din Brașov și Ungaria.

Tobuze pentru țigarete
de fabrica

Bardou

care sunt mai bune și mai
plăcute, — se capătă la:

Librăria FRAȚII ROTH

Arad, Andrassy-tér. Vis-à-vis de Monumentul-sfânt.

Cel mai bun și mai încrezut mijloc de
curățirea și nobilitarea feței, care se deo-
sebește de toate mijloacele cunoscute până
acum este

Serail crema a lui Rozsnyay.

Cultivă și înmoaie pielea feței, efectul ei
tineresc împrumută feței o finețe de catifea,
îndepărtează pistrii și alunițele, netezește
încrêșturile.

Prețul unui tub 1 cor.

Pudră Serail a lui Rozsnyay.

Se pregătește în culoare albă, roză, crem,
ca toate produsele mele de Serail, constă din
substanțe nevătămătoare. E foarte plăcută
doamnelor pentru însușirea ei de a as-
cunde scăderile.

O cutie 1 cor. 20 fil.

Săpun Serail a lui Rozsnyay.

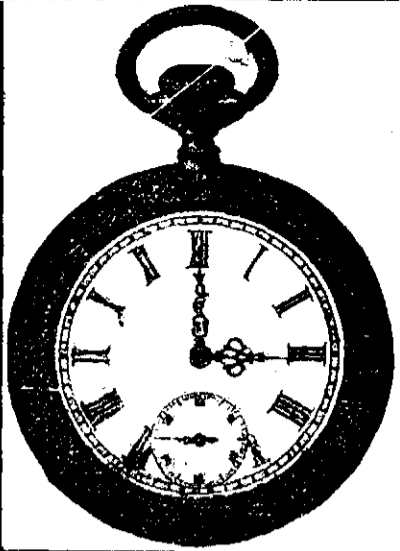
Cu miros plăcut și durabil, înmoaie pielea.

O bucătă 70 fileri.

Pe poșta le trimite:

farmacia **Rozsnyay**
Arad, Szabadság-tér.

Comandele din provincie să efectueze încă în aceeași zi.

Cele mai bune **oroloage**
 Cele mai solide și **juvaerice**
 cele mai moderne
 atât pe **banii gata**, cât și în
rate pe lângă **chezășie de 10**
ani cu prețuri ieftine, oferă cea
 mai bună prăvălie în această privință
 în întreaga Ungaria

Brauswetter János

orologier în Szeged.

Catalog cu 2000 chipuri, se trimite gratuit.

Notez, că numai aceia vor primi catalogul gratuit, cari îl cer cu provocare la ziarul „Românul“ (ad. scriu că au citit anunțul în „Românul“). Corespondențele se fac în limba maghiară, germană și franceză.

Birou de informații!

Cunoscând multele lipsuri ale publicului românesc din provincie, m'am hotărât să deschid în Budapesta un

Birou de informații și Agentură românească.

Orice informație relativ la petițiile înaintate la ministerii și la alte foruri, orice informații comerciale și în general în orice cauză dau în restimp de 2-3 zile, ori-și-eu rezolvând toate chestiile în modul cel mai cinstit. Urgitez rezolvirea petițiilor. Vorbesc în persoană cu referentul cauzei și rog rezolvire favorabilă. Fac tot felul de mijlocii comerciale și comanda. Prețuri moderate, serviciu prompt, informații detaliate. — La aviz aștept la gară.

L. Olariu, Budapesta, Lajos-u. 141. III/19.

Au sosit cele mai frumoase și mai noi ghete de vară și toamnă.

Ghetele de bărbați și dame
Salamander

cu renume mondial, se capătă în culoare galbenă și neagră cu 16 coroane 50 filerți exclusiv la mine.

Weinberger János
 prăvălie de ghete de rangul I-ii.
 Arad, piața Andrassy Nr. 20.

Comandele din provincie se execută încă în aceeași zi.

25 (11)

Cassa de păstrare (reuniune) Săliște.

Primește depuneri spre fructificare fără anuț cu 4 procente, pe lângă anuț cu 4 procente și jum. la sută — iar depuneri mai mari cu 5 procente. Depuneri și ridicări se pot face și prin Cassa de păstrare postală. Darea de camete o plătește institutul. Acordă împrumuturi: pe cambii, pe ipotecă replătibile în rate sau în anuități, pe obligațiuni cu caventa, ca credite de Cont-curent pe lângă asigurare ipotecară sau de valoare (acții și efecte publice). Dobânda variază între 8 procente și 6 procente la sută, după mărimea împrumutului și asigurarea oferită. Schimbă, adevă cumpără și vinde, orice fel de monede streine cu, cursul zilei.

Direcțiunea.

Wällischhof

stabiliment de hydrotherapie și sanatorii aranjat conform tuturor recerînțelor moderne; dietetică după sistemul lui
 == dr. Lahmann; ==

(băi de aer, de soare, de aburi, de aer cald de acid carbonic, de oxygen, de radium, băi medicinale, băi electrice, gimnastică, etc.)

30 minute depărtare dela Viena în regiune romantică și sănătoasă. Indicat la toate boalele nervoase și cele ale schimbului organic rheumatism, boale de stomach și de intestine, etc.

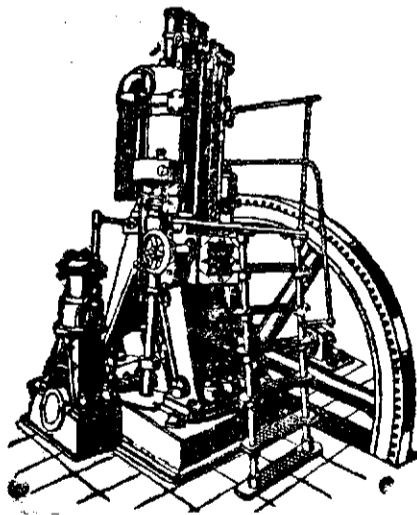
Cure de îngrășare și slăbire. Nu se primesc în stabiliment: boale infecțioase și boale psihice.

Posta: Maria-Enzersdorf bei Wien.

Telegrafică și telefon:

Wällischhof-Giesshübel bei Wien. Cu prospecte și detalii stă la dispoziție direcțiunea și medicul-șef al stabilimentului:

Dr. MARIUS STURZA.

Execuție modernă, solidă, și reală de prima clasă, serviciu prompt și prețuri moderate.

Multe patente proprii.

380 lucrători și oficioanți. Premiat la expoziția din București 1906 cu Grand Prix, cea mai înaltă distincție și medalie de aur. La expoziția regnicolară din Cincibiserici 1907 cu medalie de aur, la expoziția din Sepsiszentgyörgy cu medalie de aur.

Două fabrici proprii.

Frații Schiel

fabrică de mașini, stabiliment pentru edificare de mori, turnătorie de fier.

Brașov.

Cea mai mare fabrică de fier din Ardeal efectuează: stabilimente de turbine, motoare și locomotive de ulei brut „Coroana“, mori mănate cu motor și apă, stabilimente electrice, stabilimente de transmisiune, mașini de sămănat, pleptene de lână.

Nrul telefonului:
266

Nrul telefonului:
266

Librăria diecezană

ARAD, strada Deák Ferencz Nrul 35.

Mare și bogat asortiment în recvizite can-
celariari, manuale școlare, cărți literare și
științifice, piese muzicale, hârtie, registre,
:: recvizite bisericesti ș. a. ::

**Cel mai mare și mai bine a-
sortat magazin românesc
din Ungaria în ilustrate
cu porturi naționale din
țară și dela noi, precum și
ou vederi frumoase din
:: toată lumea. ::**

Comandele din provincă se efeptuiesc cu
cea mai mare promptitudine și urgență
pe lângă prețuri moderate. — La cerere
spedează francat catalog bogat. :: :: ::